

FSMA_2025_09 dd. 23-05-25

Gezamenlijke praktijkgids van de FSMA en de FOD Economie over koppelverkoop met een verzekeringscomponent

I.	Algemene inleiding	3
A.	De praktijkgids geeft toelichting, maar enkel de regelgeving is juridisch bindend	3
B.	De praktijkgids bevat handige hulpmiddelen: links naar begrippen, FAQ en schema's	3
II.	Hoe verhouden de verschillende regelgevingen over koppelverkoop zich tot elkaar?	6
A.	Het Wetboek Economisch Recht verbiedt in principe een gezamenlijk aanbod waarvan minstens één bestanddeel een financiële dienst is	6
B.	De gedragsregels over koppelverkoop in de Wet Verzekeringen vormen een uitzondering op dit principiële verbod	7
C.	De regelgeving uit het Boek VI WER vult de specifieke regelgeving van de Wet Verzekeringen en Boek VII WER verder aan	8
III.	Tying en bundling mogen geen oneerlijke handelspraktijk zijn	9
A.	Overkoepelende algemene norm: een handelspraktijk mag geen oneerlijke handelspraktijk zijn	9
B.	Specifieke normen: een handelspraktijk mag niet misleidend of agressief zijn	9
IV.	Een koppelverkoop mag geen aanleiding geven tot onrechtmatige bedingen	13
V.	De bevoegdheden voor koppelverkoop waarvan een component een verzekering is, zijn verdeeld over de FSMA en de FOD Economie	14
VI.	De Wet Verzekeringen bevat specifieke regelgeving over koppelverkoop waarvan een component een verzekering is	15
A.	De regels over koppelverkoop van de Wet Verzekeringen zijn van toepassing op verzekeringsdistributeurs	15
B.	Koppelverkoop waarvan een component een verzekering is, is toegelaten onder bepaalde voorwaarden	15
C.	De verzekeringsdistributeur moet voor elke verzekering een analyse van de behoeften en verlangens maken, ook als deze deel uitmaakt van een pakket of een overeenkomst	25
VII.	Kredieten en verzekeringen	27
A.	De regelgeving van Boek VII WER over kredieten en de bijhorende verzekeringen is van toepassing op kredietgevers en -bemiddelaars	27

B.	Een hypothecair krediet en een verzekering: in principe is enkel <i>bundling</i> toegelaten, maar er zijn uitzonderingen.....	27
C.	Een consumentenkrediet met een verzekering als nevendienst: enkel <i>bundling</i> is toegelaten.....	32
D.	De kredietgever of kredietbemiddelaar mag de verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon niet opleggen aan de consument die een krediet afsluit.....	33
E.	De FSMA geeft voorbeelden van specifieke toepassingen van de gedragsregels voor verzekeringsdistributeurs die verzekeringen aanbieden bij kredieten	39
F.	De FOD Economie geeft voorbeelden van informatieverplichtingen en gedragsregels die gelden voor kredietgevers en kredietbemiddelaars en die verband houden met verzekeringen bij kredieten	43
VIII.	Overzichtstabel	46
IX.	Begrippen en FAQ	47

I. Algemene inleiding

A. De praktijkgids geeft toelichting, maar enkel de regelgeving is juridisch bindend

De doelstelling van deze praktijkgids is toelichting te geven over de regelgeving over koppelverkoop waarbij een component een verzekering is, als hoofdproduct of nevenproduct

Enkel de regelgeving zelf over koppelverkoop is juridisch bindend. Als de FSMA en de FOD Economie maatregelen nemen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een inspectie, zullen zij zich steeds baseren op de regelgeving zelf. De juridische basis van deze regelgeving vindt u terug onder de titel van het onderdeel. Meer detail vindt u ook in de voetnoten.

De praktijkgids bevat geen exhaustief overzicht van de regelgeving over koppelverkoop. Hij focust vooral op koppelverkoop waarvan een component een verzekering is.

De FSMA en de FOD Economie kunnen deze praktijkgids aanvullen of aanpassen. In dat geval zal er een nieuwe versie met een nieuwe datum op de website geplaatst worden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn naar aanleiding van een nieuw standpunt op Europees niveau over de regelgeving.

B. De praktijkgids bevat handige hulpmiddelen: links naar begrippen, FAQ en schema's

Hoofdstuk IX van deze praktijkgids verduidelijkt de belangrijke **begrippen** en bevat **Q&A**. U kan doorklikken naar dit deel via een link op het overeenstemmende begrip in de tekst, bijvoorbeeld 'koppelverkoop'.

Het begrip 'koppelverkoop' heeft een andere betekenis in de Wet Verzekeringen dan in boek VII van het Wetboek Economisch recht (WER). Boek VI van het WER gebruikt het begrip 'gezamenlijk aanbod.'

In essentie zijn er twee verschillende praktijken mogelijk, namelijk **tying** en **bundling**. Deze praktijkgids gebruikt het begrip *tying* als de verschillende componenten van het pakket of de overeenkomst verplicht samen afgenomen moeten worden en *bundling* als het mogelijk is om de componenten van een pakket of overeenkomst afzonderlijk aan te schaffen. Zie het schema hieronder over het gebruik van de begrippen. De tekst van deze praktijkgids en de FAQ verduidelijken verder welke praktijken toegelaten zijn en onder welke voorwaarden.

Deze praktijkgids		Wet Verzekeringen	Boek VI WER	Boek VII WER
Koppelverkoop		Koppelverkoop	-	-
Tying Alle componenten verplicht af te nemen	Bundling Componenten kunnen apart afgenomen worden	Alle componenten verplicht af te nemen	Componenten kunnen apart afgenomen worden	Gezamenlijk aanbod Alle componenten verplicht af te nemen Koppel-verkoop Alle componenten verplicht af te nemen Gebundelde verkoop Componenten kunnen apart afgenomen worden

Overkoepelende term	<ul style="list-style-type: none"> • Koppelverkoop (deze praktijkgids en Wet verzekeringen) • Geen aparte term (Boek VI en VII WER)
Aanbod waarbij alle componenten verplicht af te nemen zijn	<ul style="list-style-type: none"> • Tying (Deze praktijkgids) • Koppelverkoop (Boek VII WER) • Gezamenlijk aanbod (Boek VI WER) • Geen aparte term (Wet Verzekeringen)
Aanbod waarbij componenten apart afgenomen kunnen worden	<ul style="list-style-type: none"> • Bundling (Deze praktijkgids) • Gebundelde verkoop (Boek VII WER) • Geen aparte term (Wet Verzekeringen en Boek VI WER)

Deze praktijkgids beschrijft verschillende mogelijke situaties van koppelverkoop waarbij de hoofdcomponent of de nevencomponent een verzekering is. Een schema volgens onderstaand model verduidelijkt de tekstuele toelichting.

Legende

Het hoofdproduct wordt telkens aangeduid met het grootste blokje, het nevenproduct met het kleinere blokje.

De groene vinkjes of het rode kruis duiden aan wat toegelaten is en wat verboden is.

II. Hoe verhouden de verschillende regelgevingen over koppelverkoop zich tot elkaar?

A. Het Wetboek Economisch Recht verbiedt in principe een gezamenlijk aanbod waarvan minstens één bestanddeel een financiële dienst is

Wettelijke basis
Art. I.8, 21° WER
Art. VI.81 WER

De Belgische basisreglementering over het gezamenlijk aanbod is te vinden in Boek VI WER. Die verbiedt in principe elk gezamenlijk aanbod dat aan elk van de volgende kenmerken voldoet:

- het is gericht aan de **consument**;
- het **bevat** minstens één bestanddeel dat een **financiële dienst** is;
- het wordt verricht door een **onderneming** of door verscheidene ondernemingen die handelen met een gemeenschappelijke bedoeling¹.

Het verbod op een gezamenlijk aanbod is een verbod op [tying](#) van een financiële dienst en een ander goed of andere dienst². [Bundling](#) van een financiële dienst en een ander goed of andere dienst, is wel toegelaten.

De volgende goederen of diensten kunnen wel verplicht samen worden aangeboden met een financiële dienst (*tying*), bij wijze van uitzondering³:

- een andere financiële dienst die **een geheel vormt** met de financiële dienst;
- **kleine** goederen en diensten die aanvaard zijn op basis van de handelsgebruiken;
- titels om deel te nemen aan **loterijen** die wettelijk toegelaten zijn;
- voorwerpen die onuitwisbare en duidelijk zichtbare **reclameopschriften** bevatten, die **niet in die vorm in de handel** voorkomen⁴;
- chromo's, vignetten en andere **beelden met geringe handelswaarde**;
- titels voor een gratis aanbod of prijsvermindering⁵.

Een bijzondere toepassing:

De FSMA en de FOD Economie menen dat de volgende elementen niet kwalificeren als een goed of een dienst in de zin van de definitie van het gezamenlijk aanbod uit Boek VI WER:

¹ Art. VI.81, § 1 WER.

² Al dan niet een financiële dienst.

³ Art. VI.81, § 2 WER.

⁴ Deze uitzondering geldt op voorwaarde dat de prijs waartegen de onderneming ze heeft gekocht, niet meer bedraagt dan 10 euro (exclusief btw) of 5 % van de prijs (exclusief btw) van de financiële dienst waarmee ze worden aangeboden. Het percentage van 5 % is van toepassing wanneer het bedrag dat hiermee overeenstemt hoger is dan 10 euro.

⁵ Dit zijn documenten die, na de aankoop van een bepaald aantal diensten, recht geven op een gratis aanbod of een prijsvermindering bij de aanschaf van een gelijkaardige dienst. Deze uitzondering geldt voor zover dat voordeel door dezelfde onderneming verstrekt wordt en niet meer bedraagt dan een derde van de prijs van de vroeger aangeschafte diensten. De titels moeten de eventuele uiterste geldigheidsduur en de voorwaarden van het aanbod vermelden. Wanneer de onderneming een einde maakt aan haar aanbod, heeft de consument recht op het aangeboden voordeel naar verhouding van de vroeger gedane aankopen.

- titels voor deelname aan een promotionele wedstrijd;
- *cashbacks*;
- kortingen.

Er is dus **geen gezamenlijk aanbod** in de zin van het WER als zij samen met een financiële dienst worden verstrekt.

Zij mogen echter **geen oneerlijke handelspraktijk** vormen en alle geldende **gedragsregels** met betrekking tot de betrokken financiële dienst moeten worden nageleefd.

B. De gedragsregels over koppelverkoop in de Wet Verzekeringen vormen een uitzondering op dit principiële verbod

Wettelijke basis

Art. 286 Wet Verzekeringen

Met de omzetting van de IDD-richtlijn werden voor het eerst specifieke gedragsregels in de verzekeringswetgeving opgenomen voor de situatie van een koppelverkoop waarvan minstens één component een verzekeringsproduct is. Deze gedragsregels vormen een *lex specialis* ten aanzien van de voormelde regeling over het gezamenlijk aanbod in Boek VI WER, en hebben bijgevolg voorrang op het principiële verbod van Boek VI WER⁶.

Als de verzekering het nevenproduct is bij een beleggingsdienst, een hypothecair krediet of een betaalrekening⁷ verwijst de Wet Verzekeringen naar andere specifieke regelingen voor koppelverkoop die voortvloeien uit de omzetting van Europese richtlijnen⁸:

- de MiFID II-richtlijn⁹;
- de richtlijn hypothecair krediet¹⁰;
- de richtlijn betaalrekeningen¹¹.

⁶ Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54 3297/001, p. 45: “*Het is de bedoeling dat deze bepaling een lex specialis vormt ten aanzien van artikel 81 van Boek VI van het Wetboek van Economisch Recht (principieel verbod op gezamenlijke aanbiedingen waarvan ten minste één onderdeel een financiële dienst is, met vermelding van een aantal uitzonderingen).*”.

⁷ Zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 3, van Richtlijn 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties.

⁸ Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54 3297/001, p. 45.

⁹ Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van richtlijn 2002/92/EG en richtlijn 2011/61/EU.

¹⁰ Richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen en tot wijziging van de richtlijnen 2008/48/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010.

¹¹ Richtlijn 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties.

Boek VII WER behandelt de koppelverkoop¹² van hypothecaire kredieten en verzekeringen.

De koppelverkoop¹³ van consumentenkredieten en verzekeringen valt wel onder de toepassing van de Wet Verzekeringen¹⁴, maar Boek VII WER bevat ook regelgeving over de verzekering als nevendienst bij een consumentenkrediet.

U vindt meer toelichting over verzekeringen aangeboden bij kredieten in hoofdstuk VII van deze praktijkgids.

C. De regelgeving uit het Boek VI WER vult de specifieke regelgeving van de Wet Verzekeringen en Boek VII WER verder aan

De meer algemene regelgeving van Boek VI WER over het verboden gezamenlijk aanbod, vult de specifieke regelgeving over verzekeringen bij hypothecaire kredieten en bij consumentenkredieten van boek VII WER verder aan¹⁵.

De algemene regelgeving van Boek VI WER is ook van toepassing als een bepaalde situatie niet valt onder het toepassingsgebied van de specifieke regelgeving (*lex specialis*) over koppelverkoop uit de Wet Verzekeringen of andere specifieke regelgeving over koppelverkoop.

Naast de regelgeving over het gezamenlijk aanbod is ook de regelgeving over de oneerlijke handelspraktijken uit Boek VI WER van toepassing op situaties van *tying* en *bundling* (zie volgend hoofdstuk III).

---

¹² De regelgeving van Boek VII WER over kredieten maakt een onderscheid tussen koppelverkoop en gebundelde verkoop. Koppelverkoop wordt hier dus in het algemeen gebruikt om de leesbaarheid te vergemakkelijken. Boek VII behandelt dus zowel de koppelverkoop als de gebundelde verkoop van kredieten en verzekeringen.

¹³ Idem.

¹⁴ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

¹⁵ Zie website van de FOD Economie: <https://credit2consumer.be/nl/article/vi81-gezamenlijk-aanbod-en-financiele-diensten>.

III. *Tying* en *bundling* mogen geen oneerlijke handelspraktijk zijn

Wettelijke basis

Art. VI.93 en volgende WER

Algemeen geldt altijd als voorwaarde dat *tying* of *bundling* van verschillende goederen of diensten, waaronder een verzekering, geen oneerlijke handelspraktijk¹⁶ mag zijn.

Elke praktijk van *tying* of *bundling* moet dus ook aan de regels inzake oneerlijke handelspraktijken uit het WER getoetst worden, zelfs al voldoet hij aan de specifieke wetgeving over koppelverkoop¹⁷ (*infra*).

Zoals hierna naar voor komt, vervullen de bepalingen inzake oneerlijke handelspraktijken een belangrijke aanvullende rol bij complexere producten zoals financiële diensten, waaronder verzekeringen¹⁸. Vooral de specifieke verboden inzake misleidende handelspraktijken en agressieve handelspraktijken spelen hierbij een belangrijke rol.

A. Overkoepelende algemene norm: een handelspraktijk mag geen oneerlijke handelspraktijk zijn

Zowel *tying* als *bundling* is een handelspraktijk.

Er is sprake van een **oneerlijke** handelspraktijk wanneer deze praktijk:

- in strijd is met de vereisten van professionele toewijding, en
- het economisch gedrag van de gemiddelde consument wezenlijk verstoort of kan verstoren¹⁹.

B. Specifieke normen: een handelspraktijk mag niet misleidend of agressief zijn

Naast deze overkoepelende norm van “oneerlijke handelspraktijken”, bevat het WER twee meer concrete normen over misleidende en agressieve handelspraktijken²⁰. Zowel voor de misleidende als voor de agressieve handelspraktijken is er ten slotte ook een zwarte lijst van praktijken die de wetgever in alle omstandigheden als oneerlijk beschouwt en die dus steeds verboden zijn²¹.

¹⁶ Art. VI. 93 en 95 WER.

¹⁷ Meer precies, de wetgeving over koppelverkoop, gebundelde verkoop of een gezamenlijk aanbod naargelang de situatie. Deze specifieke wetgeving wordt toegelicht in deze praktijkgids.

¹⁸ Zie punt 9 van de overwegingen bij de richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (richtlijn oneerlijke handelspraktijken) en punt 22 van de overwegingen in het arrest Citroën Belux van het Hof van Justitie: HvJ 18 juli 2013, C-265/12, Citroën Belux NV tegen Federatie voor Verzekerings- en Financiële Tussenpersonen (FvF), ECLI:EU:C:2013:498.

¹⁹ Art. VI. 93 WER.

²⁰ Art. VI.94 WER.

²¹ Art. [VI. 100 WER](#) (voor misleidende handelspraktijken); [art. VI. 103 WER](#) (voor agressieve handelspraktijken).

1. Misleidende handelspraktijken²² en misleidende handelspraktijken door omissie²³ zijn verboden

Een handelspraktijk is **misleidend** in het volgende geval:

- ze gaat gepaard met informatie die onjuist is, of die zodanig is gepresenteerd dat ze de gemiddelde consument bedriegt of kan bedriegen over essentiële elementen²⁴ (zelfs als de informatie feitelijk correct is), en
- ze brengt de consument ertoe of kan hem ertoe brengen een besluit over een transactie²⁵ te nemen dat hij anders niet had genomen.

Een handelspraktijk is **misleidend door omissie** in de volgende gevallen:

1.
  - ze laat in haar feitelijke context²⁶ essentiële informatie weg die de gemiddelde consument nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen of
  - ze verstrekt deze informatie op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnig wijze of laattijdig of
  - ze laat het commerciële oogmerk niet blijken en dit blijkt ook niet duidelijk uit de context, **en**
2.
  - ze brengt de consument ertoe of kan hem ertoe brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

Bij *tying* en *bundling* is duidelijke en begrijpelijke informatie over de verschillende bestanddelen en de gevolgen des te belangrijker. Dit geldt bij uitstek bij *tying*, als de consument niet de keuze heeft om de verschillende bestanddelen afzonderlijk te verkrijgen. Ieder aanbod kan getoetst worden op zijn misleidend karakter²⁷.

2. Agressieve handelspraktijken²⁸

Een handelspraktijk is **agressief** als ze, rekening houdend met de feitelijke context:

- de keuzevrijheid of de vrijheid van handelen van de gemiddelde consument met betrekking tot het product aanzienlijk beperkt of kan beperken,

---

²² Art. VI.97 WER.

²³ Art. VI.99 WER.

²⁴ Het WER somt deze elementen op (art. VI. 97 WER).

²⁵ Het 'besluit over een transactie' wordt gedefinieerd in artikel I.8.28° WER als "*elk door een consument genomen besluit over de vraag of, en, zo ja, hoe en op welke voorwaarden hij een product koopt, geheel of gedeeltelijk betaalt, behoudt of van de hand doet, of een contractueel recht uitoefent in verband met het product, ongeacht of de consument wel of niet tot handelen overgaat*".

²⁶ Alle kenmerken en omstandigheden en de beperkingen van het communicatiemedium in aanmerking genomen.

²⁷ In de zin van art. VI.97 en art. VI.99 WER. Zo kan de omstandigheid dat er gelijktijdig twee aanbiedingen voor afzonderlijke diensten worden gedaan, hoewel deze aanbiedingen juridisch niet met elkaar verbonden zijn volgens het Hof van Justitie ook vereisen dat aanvullende informatie aan de consument wordt meegedeeld, juist om te voorkomen dat deze wordt misleid over het feit dat er geen verband bestaat tussen die aanbiedingen (HvJ 14 november 2024, C-646/22, Compass Banca tegen Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, randnr. 79).

²⁸ Art. VI. 101 e.v. WER.

- door intimidatie, dwang, het gebruik van lichamelijk geweld of ongepaste beïnvloeding²⁹,
- en deze handelspraktijk de consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

Een koppelverkoop die de volgende elementen bevat, kan volgens de FSMA en de FOD Economie een agressieve handelspraktijk vormen:

- het aanbod bevat bestanddelen
  - o die niet overeenstemmen met de behoefte van de consument,
  - o waarvan de consument zich niet bewust is, en
  - o die extra kosten kunnen genereren,
- waardoor de consument aanzienlijk wordt beperkt in zijn keuzevrijheid of vrijheid van handelen,
- en deze handelspraktijk brengt de consument ertoe of kan hem ertoe brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

Het Hof van Justitie heeft reeds geoordeeld dat het activeren van bepaalde bijkomende diensten die kosten met zich meebrengen voor de consument als een verboden agressieve handelspraktijk moet worden beschouwd als de consument vooraf niet naar behoren is geïnformeerd over die diensten of over de kosten die daarmee gepaard gaan³⁰.

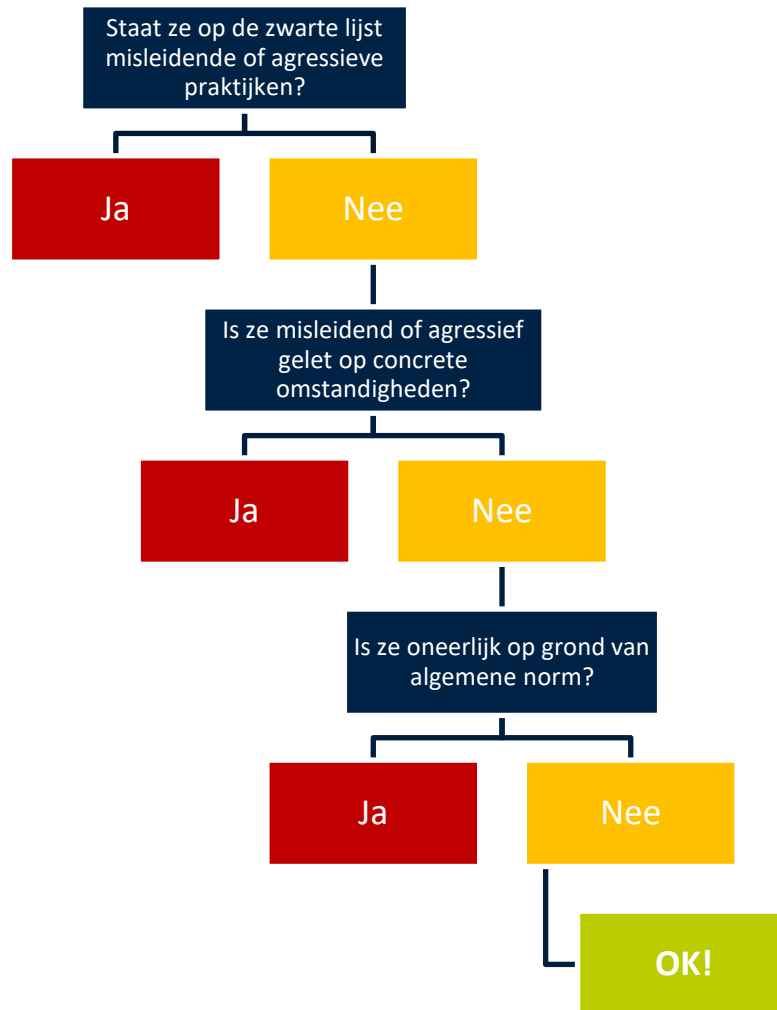
---

²⁹ “Ongepaste beïnvloeding” wordt in art. I.8.27° WER gedefinieerd als *“het uitbuiten van een machtspositie ten aanzien van de consument om, zelfs zonder gebruik van of dreiging met fysiek geweld, druk uit te oefenen op een wijze die het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen, aanzienlijk beperkt”*.

³⁰ HvJ 13 september 2018, C-54/17 en C-55/17, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato tegen Wind Tre SpA en Vodafone Italia SpA, ECLI:EU:C:2018:710, eerste dictum. In die zaak betrof het een aanbod van een simkaart waarop vooraf bepaalde diensten waren geïnstalleerd en geactiveerd die kosten met zich meebrachten voor de gebruiker, indien deze niet op uitdrukkelijk verzoek van de gebruiker werden gedesactiveerd. Het Hof oordeelde dat er sprake was van een afgedwongen aankoop of ongevraagde levering. Dit betreft een handelswijze die is opgenomen in de zwarte lijst van praktijken die onder alle omstandigheden als een agressieve handelspraktijk worden beschouwd (artikel VI.103, 6° WER).

3. Praktisch: hoe ga je na of een praktijk een oneerlijke handelspraktijk is?

Om na te gaan of een praktijk een inbreuk vormt op de regels over oneerlijke handelspraktijken kan je dit schema volgen.

Als een aanbod zich uitsluitend richt tot ondernemingen, zijn de overeenkomstige bepalingen inzake misleidende³¹ en agressieve marktpraktijken³² van het WER toepasselijk. Deze bepalingen, die op 1 september 2019 in werking traden, bevatten dezelfde principes als de regels inzake misleidende en agressieve handelspraktijken³³.

³¹ Art. VI.105 WER (misleidende marktpraktijken) en art. VI.105/1 WER (misleidende omissie).

³² Art. VI.109/1 en VI.109/2 WER; art. VI.109/3 WER (ongevraagde levering).

³³ *Supra*, zie punt B.1 en B.2.

IV. Een koppelverkoop mag geen aanleiding geven tot onrechtmatige bedingen

Wettelijke basis

Art. I.8, 22° WER

Art. VI.37, § 1, VI.82, VI.83 en VI.84, §1 WER

De schriftelijke bedingen in een overeenkomst tussen een onderneming en een consument moeten op duidelijke en begrijpelijke wijze opgesteld zijn. Dit is de transparantievereiste³⁴.

Bovendien mogen de contractvoorwaarden inhoudelijk geen kennelijk onevenwicht creëren tussen de rechten en plichten van de partijen ten nadele van de consument³⁵. Dit is de algemene norm inzake onrechtmatige bedingen. Daarnaast geldt er een zwarte lijst met bedingen die de wetgever in elk geval als onrechtmatig beschouwt³⁶. Elk onrechtmatig beding is verboden en nietig³⁷.

Voor de beoordeling van het onrechtmatige karakter van een beding wordt ook rekening gehouden met de transparantievereiste. De bepalingen inzake onrechtmatige bedingen hebben dus mede tot doel om te garanderen dat de consument weet waartoe hij zich verbindt, ook wat de contractvoorwaarden betreft.

De beoordeling van het onrechtmatige karakter van bedingen heeft in principe geen betrekking op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van, enerzijds, de prijs of vergoeding, en, anderzijds, de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, maar dit geldt enkel voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd. Hoewel zulke “kernbedingen” in regel dus ontsnappen aan de beoordeling van het onrechtmatig karakter ervan, worden zij toch “toetsbaar” aan de regels inzake onrechtmatige bedingen als ze niet duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd.

Voorziet een beding in een overeenkomst tussen de onderneming en een consument bijvoorbeeld dat de consument zich er ook toe verbindt een bijkomend product (goed of dienst) af te nemen³⁸, dan moet een dergelijk beding dus duidelijk en op een voor de consument begrijpelijke wijze geformuleerd zijn. Deze verplichting houdt volgens de Commissie Onrechtmatige Bedingen ook in dat deze contractvoorwaarde uitdrukkelijk onder de aandacht van de consument wordt gebracht, zodat hij niet ‘verrast’ wordt door het bestaan en de draagwijdte van deze verbintenis³⁹. Is hieraan niet voldaan, dan wordt een dergelijk beding in ieder geval (ook als het een “kernbeding” vormt) ‘toetsbaar’ en kan het worden beoordeeld op zijn rechtmatigheid aan de hand van de hierboven vermelde criteria. Zie in dat verband ook FAQ nr. 37.

³⁴ Art. VI.37, § 1 WER.

³⁵ Art. I.8, 22° WER en art. VI.82 WER.

³⁶ Art. VI.83 WER.

³⁷ Art. VI.84, §1 WER.

³⁸ In de mate dit toegelaten is op grond van de toepasselijke koppelverkoopregels.

³⁹ Zie het advies van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen inzake bedingen in overeenkomsten tot aankoop van een bouwterrein, m.b.t. het bouwen door een bepaalde onderneming, COB 32, 4-5.

V. De bevoegdheden voor koppelverkoop waarvan een component een verzekering is, zijn verdeeld over de FSMA en de FOD Economie

Wettelijke basis

Art. XV.11, § 2 WER

De FSMA is exclusief bevoegd voor het toezicht op de naleving van de gedragsregels over koppelverkoop in de Wet Verzekeringen.

De FOD Economie is exclusief bevoegd voor het toezicht op de naleving van de regels inzake koppelverkoop en gebundelde verkoop van Boek VII WER.

De FOD Economie is bevoegd voor het toezicht op Boek VI WER. De FSMA is ook bevoegd om toezicht uit te oefenen op de bepalingen van boek VI WER en zijn uitvoeringsbesluiten wanneer de inbreuken betrekking hebben op financiële diensten, voor ondernemingen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of producten onder haar toezicht staan⁴⁰. Hiervoor bestaat er dus een *gedeelde bevoegdheid* tussen de FSMA en de FOD Economie. De FSMA en de FOD Economie brengen elkaar op de hoogte van de vaststellingen die zij doen en de maatregelen die zij treffen met betrekking tot inbreuken op Boek VI WER.

⁴⁰ Art. XV.11, § 2 WER: “Wanneer inbreuken op de bepalingen van boek VI en zijn uitvoeringsbesluiten betrekking hebben op financiële diensten, kunnen ze worden opgespoord en vastgesteld zowel door de ambtenaren bedoeld in artikel XV.2 als door de FSMA voor wat betreft de ondernemingen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of producten onder haar toezicht staan. Voor doeleinden van het toezicht bedoeld in het eerste lid kan de FSMA de bevoegdheden uitoefenen als bedoeld in artikelen 34, § 1, 1°, a) en b), 36, 36bis en 37 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. De Federale Overheidsdienst Economie en de FSMA brengen mekaar op de hoogte van de vaststellingen die zij doen en de maatregelen die zij treffen met betrekking tot inbreuken als bedoeld in het eerste lid.”.

VI. De Wet Verzekeringen bevat specifieke regelgeving over koppelverkoop waarvan een component een verzekering is

Wettelijke basis

Art. 286 Wet Verzekeringen

A. De regels over koppelverkoop van de Wet Verzekeringen zijn van toepassing op verzekeringsdistributeurs

De koppelverkoopregels van de Wet Verzekeringen zijn (enkel) van toepassing op [verzekeringsdistributeurs](#)⁴¹.

De koppelverkoopregels van de Wet Verzekeringen blijven volgens de FSMA ook gelden als een verzekeringsdistributeur voor de koppelverkoop samenwerkt met een andere persoon of onderneming die geen verzekeringsdistributeur is. De verplichtingen van de Wet Verzekeringen, zoals bijvoorbeeld bepaalde informatieverplichtingen, rusten in dat geval alleen op de verzekeringsdistributeur⁴².

B. Koppelverkoop waarvan een component een verzekering is, is toegelaten onder bepaalde voorwaarden.

Wettelijke basis

Art. 286, §1 Wet Verzekeringen

Koppelverkoop waarbij ten minste een component een verzekeringsproduct is, is toegelaten onder de in de Wet Verzekeringen beschreven voorwaarden.

Deze voorwaarden verschillen naargelang de situatie. Er gelden met name andere regels naargelang het verzekeringsproduct het hoofdproduct of het nevenproduct is. In dit laatste geval gelden er bovendien ook uitzonderingen voor een aantal specifieke situaties⁴³. Tenslotte zijn er nog enkele bijzondere situaties⁴⁴.

1. Hoe bepaal je wat de hoofdcomponent is?

De Wet Verzekeringen beschrijft geen criterium om te bepalen wanneer een verzekeringsproduct het hoofdproduct is en wanneer het nevenproduct. In de meeste gevallen zal dit echter blijken uit de context.

Bij twijfel kan er volgens de FSMA onder meer rekening gehouden worden met de waarde van elke component en met de aanbieder tot wie de klant zich gericht heeft (*primary interest* van de klant).

⁴¹ Art. 278 Wet Verzekeringen omschrijft het toepassingsgebied van de gedragsregels van 'hoofdstuk 5 - Informatievereisten en gedragsregels' van de Wet Verzekeringen; zie ook artikel 5, 55° Wet Verzekeringen voor de definitie van verzekeringsdistributeur.

⁴² Zie ook Q&A EIOPA 2338: EIOPA volgt hierbij de interpretatie van de FSMA.

⁴³ Zie punt 3 van dit deel B.

⁴⁴ Zie punt 4 van dit deel B.

2. Een verzekeringsproduct als hoofdproduct met een nevenproduct of een nevendienst (geen verzekering): *tying* en *bundling* zijn toegelaten

Wettelijke basis

Art. 286, §§ 2, 3 en 6 Wet Verzekeringen

Een pakket of overeenkomst waarin een verzekeringsproduct het hoofdproduct is en een ander product of een andere dienst het nevenproduct, is **toegelaten**.

Dit geldt als de klant de verschillende componenten van het pakket afzonderlijk kan aankopen (*bundling*), maar ook als dit niet het geval is (*tying*), onder voorbehoud van het algemene verbod op oneerlijke handelspraktijken.

Het nevenproduct of de nevendienst is hierbij volgens de FSMA niet beperkt tot andere, *financiële* producten of diensten⁴⁵.

In deze situatie, waarbij de verzekering het hoofdproduct is, moet de verzekeringsdistributeur de klant wel meedelen of hij de verschillende componenten al dan niet afzonderlijk kan aankopen en als dit het geval is, moet hij de klant de volgende informatie geven:

- een adequate beschrijving van de verschillende componenten van de overeenkomst of het pakket, en
- afzonderlijke informatie over de kosten en lasten van elke component⁴⁶.

Als het risico of de verzekeringsdekking die uit die overeenkomst of dat pakket voortvloeit, verschilt van het risico en de verzekeringsdekking die aan de verschillende componenten afzonderlijk verbonden zijn, moet de verzekeringsdistributeur ook een adequate beschrijving geven van de volgende elementen:

- de verschillende componenten van de overeenkomst of het pakket, en
- de wijze waarop de interactie van de componenten het risico en de verzekeringsdekking wijzigt⁴⁷.

⁴⁵ Zie ook Q&A EIOPA 2338: EIOPA volgt deze interpretatie van de FSMA.

⁴⁶ Art. 286, § 2 Wet Verzekeringen.

⁴⁷ Art. 286, § 3 Wet Verzekeringen.

3. Een verzekeringsproduct als nevenproduct bij een goed of dienst (geen verzekering): enkel *bundling* is toegelaten

Wettelijke basis

Art. 286, § 4 en 6 Wet Verzekeringen

a) Basisregel in deze situatie

Een pakket of overeenkomst waarin een verzekeringsproduct het nevenproduct is bij een goed of een dienst die geen verzekering zijn, is **toegelaten**. In dat geval moet de verzekeringsdistributeur het goed of de dienst echter **ook afzonderlijk aanbieden**. Enkel *bundling* is dus mogelijk⁴⁸. De klant moet het goed of de dienst dus afzonderlijk kunnen aankopen, zonder het verzekeringsproduct.

Deze regel is van bijzonder belang voor nevenverzekeringstussenpersonen, omdat zij per definitie alleen bepaalde verzekeringsproducten aanbieden als aanvulling op een goed of een dienst⁴⁹.

b) Enkele toepassingen van de basisregel

- Een maatschappij van onderlinge bijstand mag de klant niet verplichten om een aanvullende verzekering af te sluiten als hij zich aansluit bij een ziekenfonds⁵⁰.
- Een gsm en een verzekering voor schade aan de gsm kunnen deel uitmaken van dezelfde overeenkomst of hetzelfde pakket. De verzekeringsdistributeur moet de klant evenwel de mogelijkheid bieden om de gsm zonder verzekering aan te kopen.
- Een fiets en een verplichte diefstalverzekering mogen geen verplicht pakket vormen waarbij de klant beiden samen moet aankopen. De verzekeringsdistributeur moet de klant de mogelijkheid bieden om enkel de fiets te kopen, zonder diefstalverzekering.

⁴⁸ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

⁴⁹ Zie artikel 5, 56° Wet Verzekeringen voor de definitie van nevenverzekeringstussenpersoon.

⁵⁰ Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54 3297/001, p. 46: "Dit stelsel valt samen met het stelsel voorzien in artikel 9, § 1bis van de Wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen: een ziekenfonds kan namelijk de aansluiting van een persoon niet weigeren, enkel om reden dat deze persoon geen hospitalisatieverzekering wenst af te sluiten die aanvullend wordt aangeboden door een maatschappij van onderlinge bijstand waarbij het ziekenfonds is aangesloten." Omgekeerd, mag de aansluiting bij een maatschappij van onderlinge bijstand wel worden onderworpen aan het afsluiten van het lidmaatschap bij een ziekenfonds.

c) Uitzonderingen op de basisregel

De basisregel⁵¹ is niet van toepassing als het hoofdproduct (a) een beleggingsdienst, (b) een betaalrekening of (c) een hypothecair krediet is. In dat geval zijn er andere bepalingen toepasselijk.

De regeling inzake koppelverkoop van de Wet Verzekeringen moet immers steeds worden gelezen in samenhang met de andere specifieke regelingen voor koppelverkoop die voortvloeien uit de omzetting van de volgende richtlijnen⁵²:

- de MiFID II-richtlijn;
- de richtlijn betaalrekeningen;
- de richtlijn hypothecair krediet.

Deze praktijkgids bevat een apart deel over verzekeringen aangeboden bij kredieten ([Deel VII](#)).

(1) Een beleggingsdienst of –activiteit⁵³ als hoofdproduct met een verzekering als nevendienst: tying en bundling zijn toegelaten

Wettelijke basis
Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen
Art. 2, 58° Wet van 2 augustus 2002
Art. 27, § 9 Wet 2 augustus 2002
Art. 27ter, §§ 2 en 3 Wet 2 augustus 2002
ESMA richtsnoeren voor koppelverkoop van 11 juli 2016 (ESMA/2016/574)

Een pakket of overeenkomst waarbij een beleggingsdienst of -activiteit het hoofdproduct is en de verzekering de nevendienst, is **toegelaten** (zowel tying als bundling).

De verplichting uit de basisregel⁵⁴ om de klant de mogelijkheid te bieden het hoofdproduct afzonderlijk aan te schaffen, is dus niet toepasselijk in dit geval.

Als een verzekeringsproduct een nevenproduct is bij een beleggingsdienst of -activiteit gelden wel bepaalde andere verplichtingen die voortvloeien uit de MIFID II-richtlijn⁵⁵.

⁵¹ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

⁵² Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54 3297/001, p. 45.

⁵³ Als gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 2 van de MiFID II-richtlijn: “beleggingsdiensten en -activiteiten: iedere in deel A van bijlage I genoemde dienst of activiteit die betrekking heeft op één van de in deel C van bijlage I genoemde instrumenten. (...)”.

⁵⁴ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

⁵⁵ Art. 24, lid 11 en art. 25, lid 2 en 3 van de MIFID II-richtlijn. In België is deze richtlijn omgezet in de Wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (Wet 2 augustus 2002).

De onderneming⁵⁶ moet aan de klant het volgende meedelen:

- of het mogelijk is de verschillende componenten afzonderlijk te kopen;
- de kosten van elke component: deze moet zij in een apart bewijsstuk vermelden⁵⁷.

Als de kans bestaat dat de risico's verbonden aan de overeenkomst of het pakket⁵⁸, verschillen van de risico's verbonden aan de afzonderlijke componenten, moet de onderneming een adequate beschrijving geven van de volgende elementen:

- de verschillende componenten van de overeenkomst of het pakket, en
- de wijze waarop de interactie van de verschillende componenten de risico's wijzigt⁵⁹.

ESMA licht deze informatieverplichtingen uit de MiFID II-richtlijn nader toe in haar richtsnoeren over koppelverkoop⁶⁰. Deze bevatten een niet-exhaustieve lijst van voorbeelden van praktijken van koppelverkoop waarvan ESMA van oordeel is dat ze niet voldoen aan de algemene verplichting om zich op eerlijke, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van de klanten⁶¹.

ESMA is van mening dat deze praktijken schadelijk zijn voor de klant.

- ***Voorbeelden met geldelijke schade***

- Een gereguleerde onderneming biedt twee producten in een pakket aan terwijl de prijs van het aanbod hoger is dan de som van de prijzen van de afzonderlijke componenten die door hetzelfde bedrijf worden aangeboden (voor zover de producten in beide gevallen exact dezelfde kenmerken bezitten).
- Een gereguleerde onderneming verleidt een klant om op een aanbieding van koppelverkoop in te gaan door aan te prijzen dat het totale bedrag aan kosten en heffingen lager is bij een gecombineerde verkoop dan bij een afzonderlijke verkoop van de componenten, terwijl dit enkel op de dag van de verkoop geldt. Het bedrag van de kosten en heffingen kan immers met de tijd toenemen, bijvoorbeeld vanwege een accumulatie van gebruikskosten.
- Een gereguleerde onderneming betaalt het pro rata deel van de vooraf betaalde premie van de verzekeringscomponent van een pakket niet terug naar aanleiding van de beëindiging van de beleggingsdienst die zij als andere component van het pakket samen met de verzekering heeft verkocht, terwijl het verzekeringsproduct niet meer van kracht is.

- ***Voorbeeld met schadelijke mobiliteitsbeperking***

Een gereguleerde onderneming legt buitensporige boetes op voor het voortijdig beëindigen van een aanvullende verzekering als de klant wil overstappen op de dekking die *door een andere aanbieder* wordt aangeboden of een onderneming dreigt met het beëindigen van de contractuele betrekkingen voor een ander product dat in het pakket is opgenomen.

---

⁵⁶ Art. 26 van de Wet 2 augustus 2022.

⁵⁷ Art. 27, § 9 Wet 2 augustus 2002.

⁵⁸ Aanboden aan een niet-professionele klant.

⁵⁹ Art. 27, § 9 Wet 2 augustus 2002.

⁶⁰ ESMA-richtsnoeren over koppelverkoop van 11/7/2016 (ESMA/2016/574), tenuitvoergelegd door de FSMA (FSMA_2017_23 van 6 december 2017).

⁶¹ Art. 24, lid 1 van de MiFID II-richtlijn.

- ***Voorbeeld van de aankoop van ongewenste of onnodige producten***

Een geregementeerde onderneming biedt een product aan in een bundel met een ander product, waar de klant niet om gevraagd heeft. Het bedrijf is ervan op de hoogte of zou ervan op de hoogte moeten zijn dat het product een onnodige kopie is van een ander product dat de klant al heeft. Hierdoor heeft deze geen baat bij dit product (bijvoorbeeld ook doordat de klant niet in aanmerking komt voor het gebruik ervan).

Wanneer een geregementeerde onderneming beleggingsadvies verstrekt betreffende een gebundeld pakket van diensten of producten, gaat zij na of de hele bundel voor de klant *geschikt* is⁶².

Wanneer een geregementeerde onderneming andere beleggingsdiensten verricht dan beleggingsadvies of vermogensbeheer en een bundel van diensten of producten overweegt, moet zij bij de beoordeling nagaan of het hele gebundelde pakket *passend* is⁶³.

---

⁶² Art. 27ter, § 2, lid 2 Wet 2 augustus 2002.

⁶³ Art. 27ter, § 3, lid 2 Wet 2 augustus 2002.

(2) Een betaalrekening⁶⁴ als hoofdproduct met een verzekering als nevendienst: enkel bundling is toegelaten

Wettelijke basis

Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen

Art. I.9, 8° WER

Art. VI.81 WER

De FSMA en de FOD Economie interpreteren de regelgeving in deze situatie als volgt:

Hoewel de juridische basis verschilt naargelang het gaat om een betaalrekening voor een consument of voor een niet-consument, is *bundling* in beide gevallen toegelaten en *tying* niet⁶⁵.

⁶⁴ Als gedefinieerd in artikel 2, punt 3, van richtlijn 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties (richtlijn betaalrekeningen).

⁶⁵ De basisregel van art. 286, § 4 Wet Verzekeringen voor een verzekering als nevenproduct bij een ander goed of een andere dienst is niet van toepassing in het geval van een betaalrekening **voor een consument**. De Wet Verzekeringen verwijst voor deze situatie immers naar de richtlijn betaalrekeningen. Deze voorziet in deze situatie een informatieverplichting (zie art. 8 richtlijn betaalrekeningen), maar deze informatieverplichting werd niet omgezet in Belgisch recht. Volgens de voorbereidende werken van de wet die de richtlijn betaalrekeningen heeft omgezet in Boek VII WER, moet de consument steeds de mogelijkheid hebben om de betaalrekening afzonderlijk af te nemen (zie Wetsontwerp houdende wijziging en invoering van bepalingen inzake betaalrekeningen en betalingsdiensten in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54, 2772/001, p. 16: “Er dient opgemerkt te worden dat de informatieverplichting geldt onverminderd de toepassing van de regels inzake verboden gezamenlijk aanbod zoals bepaald in boek VI van het WER. Derhalve blijft het principe gelden dat niet-essentiële diensten voor het functioneren van een betaalrekening (cf. verzekeringen), aangeboden door de betalingsdienstaanbieder of aangeduide derde, niet mogen worden gekoppeld aan het aanschaffen van een betaalrekening. Dit heeft voor gevolg dat de betalingsdienstaanbieder die een pakket aanbiedt van een betaalrekening met niet-essentiële diensten, aan de consument de mogelijkheid moet geven om de betaalrekening afzonderlijk aan te schaffen, en dat hij afzonderlijke informatie moet geven over elk van de andere diensten uit het pakket die afzonderlijk kunnen worden aangekocht. (...) Met andere woorden, de informatieverplichting onder artikel 8 van de richtlijn, die bepaalt of al dan niet andere diensten en producten afzonderlijk kunnen worden aangekocht, dient niet te worden omgezet. Immers, in het geval er andere diensten of producten worden aangeboden, niet vallende onder de aan een betaalrekening gekoppelde essentiële diensten, dan dient de consument steeds de mogelijkheid te hebben om deze afzonderlijk af te nemen, in overeenstemming met de bepalingen van boek VI van het Wetboek van economisch recht inzake verboden gezamenlijk aanbod.”). Onder de bepalingen van boek VI WER is tying verboden, maar bundling toegestaan. Voor een verzekering als nevenproduct bij een betaalrekening **voor een niet-consument** geldt de basisregel

De bank, die vaak ook een verzekeringstussenpersoon is, mag de klant dus niet verplichten om een nieuwe verzekering af te sluiten of het beheer van een bestaande verzekering over te brengen naar de bank, als de klant een betaalrekening opent.

(3) *Een hypothecair krediet als hoofdproduct met een verzekering*

Zie hoofdstuk VII van deze praktijkgids.

4. Twee bijzondere situaties

a) Een reisverzekering als nevenproduct bij een (pakket)reis: enkel bundling is toegelaten

Wettelijke basis

Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen

Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten

Deze combinatie valt eveneens onder het toepassingsgebied van de basisregel van de Wet Verzekeringen⁶⁶ voor een verzekering als nevenproduct bij een ander goed of een andere dienst: *tying* is verboden en *bundling* is toegelaten.

Reisverzekeringen vallen binnen het toepassingsgebied van de koppelverkoopregels uit de IDD-richtlijn⁶⁷.

van art. 286, § 4 Wet Verzekeringen voor een verzekering als nevenproduct bij een ander goed of een andere dienst wel. Een betaalrekening voor een niet-consument is immers geen betaalrekening in de zin van de richtlijn betaalrekeningen. Het gaat hier bijvoorbeeld over professionele rekeningen of rekeningen voor mede-eigenaars van een onroerend goed. De verzekeringsdistributeur moet de klant de mogelijkheid geven om de betaalrekening afzonderlijk af te nemen. De klant mag dus nooit verplicht worden om een verzekeringsproduct te kopen als hij een betaalrekening opent. De verantwoordelijkheid voor de naleving van deze regel rust op de verzekeringsdistributeur.

⁶⁶ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

⁶⁷ Zie onder meer overweging (8) van de IDD-richtlijn "Om te kunnen garanderen dat hetzelfde beschermingsniveau geldt ongeacht het verkoopkanaal waarlangs de klant een verzekeringsproduct koopt, rechtstreeks van een verzekeringsonderneming dan wel onrechtstreeks via een tussenpersoon, moet de richtlijn niet alleen op verzekeringsondernemingen of tussenpersonen van toepassing zijn maar ook op andere marktdeelnemers die als nevenactiviteit verzekeringsproducten verkopen, zoals reisbureaus en autoverhuurbedrijven, tenzij zij aan de voorwaarden voor vrijstelling voldoen" (eigen onderlijning); zie ook art. 1, lid 3 van de IDD-richtlijn dat de voorwaarden voor vrijstelling van nevenverzekeringstussenpersonen bevat. Dit artikel verwijst naar reisverzekeringen die worden aangeboden via reisagenten (in punt a) ii): de

Op Europees niveau heeft EIOPA dit ook nog bevestigd⁶⁸.

De voorbereidende werken van de IDD-omzettingwet verwijzen bij wijze van voorbeeld ook uitdrukkelijk naar een reis die wordt aangeboden samen met een annulatieverzekering⁶⁹.

Aangezien de reisverzekering in dat geval het nevenproduct is bij de (pakket)reis, moet de klant op grond van de basisregel⁷⁰ de mogelijkheid hebben om de (pakket)reis **afzonderlijk** aan te schaffen. Als de reisagent een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon is, moet de verzekeringsonderneming of de verzekeringstussenpersoon die samenwerkt met de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon ervoor zorgen dat deze regel over koppelverkoop nageleefd wordt⁷¹.

Op pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen zijn ook de bepalingen van de richtlijn pakketreizen⁷² van toepassing.

Deze regelgeving voorziet een aantal precontractuele informatieverplichtingen voor organisatoren en doorverkopers van pakketreizen. Zij zijn verplicht om de reiziger informatie te verschaffen over een

---

verzekering is een aanvulling op de levering van een goed of de verrichting van een dienst door een aanbieder en dekt beschadiging of verlies van bagage en andere risico's die verbonden zijn aan een bij die aanbieder geboekte reis). In dat geval dient de verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon die via de nevenverzekeringstussenpersoon zijn distributieactiviteit uitoefent er onder meer voor te zorgen dat er passende en proportionele regelingen bestaan om te voldoen aan artikel 24 IDD (dat de koppelverkoopregels bevat) (zie art. 1, lid 4, b) IDD). Dit laatste bevestigt dat reisverzekeringen ook worden geïmplementeerd door de koppelverkoopregels van de IDD-richtlijn. Zie ook overweging (15) van de IDD-richtlijn: "Deze richtlijn mag niet van toepassing zijn op personen die verzekeringsdistributie als nevenactiviteit uitoefenen („nevenverzekeringstussenpersonen”), wanneer de premie een bepaald bedrag niet overstijgt en de gedekte risico's beperkt zijn. Een dergelijke verzekering kan een aanvulling vormen op een goed of een dienst, met name in verband met het risico van het niet gebruikmaken van een dienst waarvan verwacht wordt dat er op een gegeven moment gebruik van gemaakt zal worden, zoals een treinreis, een lidmaatschap van een fitnessstudio of een seizoenskaart van een theater, en andere risico's die verband houden met reizen, zoals een reisannuleringsverzekering of een verzekering tegen het verlies van bagage. Om er echter voor te zorgen dat de activiteit van verzekeringsdistributie altijd gepaard gaat met een adequaat niveau van consumentenbescherming, dient een verzekeringsonderneming of een verzekeringstussenpersoon, die de distributieactiviteit uitoefent via een nevenverzekeringstussenpersoon die is vrijgesteld van de toepassing van de vereisten van deze richtlijn, er toch voor te zorgen dat aan bepaalde basisvereisten wordt voldaan, zoals het bekendmaken van zijn identiteit en van de wijze waarop een klacht kan worden ingediend, en dat er rekening wordt gehouden met de verlangens en behoeften van de consument." (eigen onderlijning).

⁶⁸ Zie de [Thematic review on consumer protection issues in travel insurance](#) van EIOPA van oktober 2019, p. 52: "Insurance undertakings are also required to comply with the IDD provisions applicable to cross-selling (Article 24 of the IDD) when the insurance policy is sold together with an ancillary service or product or where the insurance product is ancillary to a good or service which is not insurance. This last situation is particularly relevant as to how travel insurance is distributed."

⁶⁹ Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54, 3297/001, p. 46.

⁷⁰ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

⁷¹ Art. 258, §2, lid 1, b) Wet Verzekeringen.

⁷² Richtlijn 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 inzake pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van richtlijn 90/314/EEG van de Raad (richtlijn pakketreizen). Deze richtlijn is omgezet in de wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten.

“facultatieve of verplichte” annulatieverzekering die bij de pakketreis hoort⁷³. Ze moeten dit doen vooraleer de reiziger gebonden is door een pakketreisovereenkomst.

De verwijzing in deze regelgeving naar een “verplichte” annulatieverzekering doet volgens de FSMA geen afbreuk aan de (meer recente) verplichtingen inzake koppelverkoop van IDD, zoals omgezet in de Wet Verzekeringen. Het gaat louter om een informatieverplichting, die gekoppeld was aan de toenmalige stand van zaken van de Europese wetgeving. Die is sinds de inwerkingtreding van IDD echter gewijzigd. De klant moet dus volgens de FOD Economie en de FSMA steeds de mogelijkheid hebben om de pakketreis te reserveren zonder een (annulatie)verzekering af te sluiten⁷⁴.

b) De regels over koppelverkoop uit de Wet Verzekeringen zijn ook van toepassing op collectieve verzekeringen

Een verzekeringsdekking kan deel uitmaken van een collectieve verzekeringsovereenkomst.

Voorbeeld van een verzekering die wordt aangeboden met een collectieve verzekeringsovereenkomst

In sommige gevallen hoort bij een kredietkaart een annulatieverzekering die de bank als verzekeringnemer heeft afgesloten in het kader van een collectieve verzekering. Klanten die een kredietkaart afnemen bij de bank worden vervolgens via deze verzekering verzekerd.

De koppelverkoopregels van de Wet Verzekeringen zijn van toepassing op verzekeringsdistributeurs⁷⁵. Zoals bevestigd door het Hof van Justitie, kan een verzekeringnemer in het kader van een collectieve verzekeringsovereenkomst terzelfdertijd ook de hoedanigheid van verzekeringsdistributeur hebben⁷⁶.

Bijgevolg kunnen de koppelverkoopregels van de Wet Verzekeringen ook toepassing vinden wanneer het verzekeringsproduct in het pakket een verzekeringsdekking is op basis van een collectieve verzekeringsovereenkomst. Er zal echter geval per geval moeten worden onderzocht of de

⁷³ Art. 5, lid 1, alinea 1, h) van de richtlijn pakketreizen (art. 5, § 1, 8° van de wet van 21 november 2017): “De lidstaten zorgen ervoor dat de organisator en, indien de pakketreis wordt verkocht via een doorverkoper, ook de doorverkoper, de reiziger, voordat deze is gebonden door een pakketreisovereenkomst of een daarmee overeenstemmend aanbod, door middel van het relevante formulier als bedoeld in bijlage I, deel A of deel B, de standaardinformatie verstrekt, alsook, voor zover deze van toepassing is op de pakketreis, de volgende informatie: (...) h) informatie over een facultatieve of verplichte verzekering die de kosten bij beëindiging van de overeenkomst door de reiziger of de kosten van bijstand, met inbegrip van repatriëring, bij ongeval, ziekte of overlijden dekt.”

⁷⁴ Zie in diezelfde zin ook de [Guidelines van de FOD Economie over de Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten](#), p. 21, punt 3.17: “Er mag geen verplichte verzekering worden opgelegd. Een annulatieverzekering mag wel samen met de pakketreis worden aangeboden. Een annulatieverzekering kan bijvoorbeeld begrepen zijn in de prijs van de reis, maar de informatie daarover moet duidelijk worden meegedeeld en mag niet misleidend zijn. De prijzen moeten namelijk exclusief en inclusief verzekering worden weergegeven waarbij de reiziger kan beslissen om een pakketreis te boeken zonder bijkomende verzekering. Bovendien moet er informatie worden gegeven over wat de verzekering precies dekt.”.

⁷⁵ Zie hoofdstuk VI, deel A.

⁷⁶ Zie HvJ 29 september 2022, TC Medical Air Ambulance Agency, C-633/20 (ECLI:EU:C:2022:733), randnr. 46 (met verwijzing naar een eerder arrest van 24 februari 2022, A and Others (Unit-linked assurance contracts), C-143/20 en C-213/20 (ECLI: EU:C:2022:118), randnrs. 87 en 88) en zie ook ‘Praktijkids over de IDD-gedragsregels’, FAQ 20.

onderneming die het pakket of de overeenkomst aanbiedt onder het toepassingsgebied van de gedragsregels van de Wet Verzekeringen valt⁷⁷.

5. De distributie van verzekeringsproducten die meerdere soorten risico's dekken, is toegelaten

Wettelijke basis

Art. 286, § 5 Wet Verzekeringen

De IDD-richtlijn en de Belgische wet die het artikel over koppelverkoop uit IDD heeft overgenomen, bepalen dat de distributie van verzekeringsproducten die meerdere soorten risico's dekken, niet belet mag worden⁷⁸.

De verzekeringsdistributeur zal wel steeds moeten nagaan of de aangeboden verzekering(en) overeenstemmen met de verlangens en behoeften van de klant. Bovendien moet hij ook alle andere regels van het consumentenrecht naleven, zoals de regels inzake oneerlijke handelspraktijken⁷⁹.

C. De verzekeringsdistributeur moet voor elke verzekering een analyse van de behoeften en verlangens⁸⁰ maken, ook als deze deel uitmaakt van een pakket of een overeenkomst

Wettelijke basis

Art. 284, § 1 Wet Verzekeringen

Art. 286, § 6 Wet Verzekeringen

Indien de verzekeringsdistributeur een pakket of een overeenkomst aanbiedt zoals bedoeld in artikel 286 van de Wet Verzekeringen, moet de verzekeringsdistributeur de verlangens en behoeften van de klant aangeven met betrekking tot de verzekeringsproducten die deel uitmaken van het hele pakket of de hele overeenkomst.

Voorbeeld van een behoefteanalyse bij een koppelverkoop

De omstandigheid dat de klant een reisverzekering als nevenproduct bij een reis aankoopt, ontheft de verzekeringsdistributeur niet van zijn verplichting om de verlangens en behoeften van de klant vast te stellen met betrekking tot die reisverzekering⁸¹. Dat doet hij op basis van de informatie die de klant verstrekt. Als de verzekeringsdistributeur voorafgaand aan de verkoop van de reisverzekering advies geeft, doet hij bovendien een gepersonaliseerde

⁷⁷ Wetsontwerp tot omzetting van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54, 3297/001, p. 46-47.

⁷⁸ De distributie van verzekeringsproducten die meerdere soorten risico's dekken, is dus toegelaten. De voorbereidende werken preciseren dat dit geldt, ongeacht of deze producten een geheel vormen of niet (wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54, 3297/001, 46-47.). Het voorgaande doet evenwel geen afbreuk aan de verplichtingen die (waar toepasselijk) voortvloeien uit artikel 66 van de Wet Verzekeringen voor combinatiepolissen.

⁷⁹ Zie hoofdstuk III.

⁸⁰ Zie hoofdstuk IX Begrippen en FAQ (punt 6) van deze praktijkgids.

⁸¹ Overeenkomstig de algemene vereiste van art. 284, § 1 Wet Verzekeringen. Zie ook Praktijkgids over de IDD-gedragsregels, Deel IV A en B: [Praktijkgids over de IDD-gedragsregels](#).

*aanbeveling aan de klant waarin hij uitlegt waarom een bepaald verzekeringsproduct het best aansluit bij de verlangens en behoeften van de klant*⁸².

De vereiste van een behoefteanalyse geldt echter niet alleen voor de situaties beschreven in de regelgeving over koppelverkoop in de Wet Verzekeringen. De verzekeringsdistributeur moet immers voor elk verzekeringsproduct een analyse maken van de verlangens en behoeften van de klant⁸³. Hij moet dit doen voor de verzekeringsovereenkomst is afgesloten. Als hij verschillende verzekeringsproducten voorstelt, moet hij voor elke verzekering afzonderlijk peilen naar de verlangens en behoeften van de klant.

De vereiste van een behoefteanalyse geldt ongeacht het verkoopkanaal. Deze analyse moet dus ook plaatsvinden bij een digitaal aanbod (via website, applicatie, platform, ...) van bijvoorbeeld een verzekeringsproduct als nevenproduct bij een goed of dienst. In een digitale context kan dit bijvoorbeeld door de klant vakjes met verschillende antwoordmogelijkheden te laten aanduiden. Vooraf ingevulde vakjes waarbij de verzekeringsdistributeur enkel de bevestiging van de klant vraagt, zijn niet toegelaten.

---

⁸² Overeenkomstig art. 284, § 1, lid 3 Wet Verzekeringen.

⁸³ Art. 284, § 1 en 2 Wet Verzekeringen.

VII. Kredieten en verzekeringen

Dit hoofdstuk VII over verzekeringen en kredieten behandelt de volgende vragen:

- A. Wie moet de regelgeving van boek VII toepassen?
- B. Zijn *tying* en *bundling* van een hypothecair krediet en een verzekering toegelaten?
- C. Zijn *tying* en *bundling* van een consumentenkrediet en een verzekering toegelaten?
- D. Mag de kredietgever of kredietbemiddelaar de verzekeringsonderneming of de verzekeringstussenpersoon opleggen aan de consument?

De delen E en F behandelen meer concrete toepassingen van gedragsregels en informatieverplichtingen die verband houden met verzekeringen en kredieten.

A. De regelgeving van Boek VII WER over kredieten en de bijhorende verzekeringen is van toepassing op kredietgevers en -bemiddelaars

De regelgeving uit Boek VII WER over hypothecaire kredieten en consumentenkredieten is van toepassing op kredietgevers en kredietbemiddelaars die kredieten verstrekken aan consumenten⁸⁴. Sommige verplichtingen gelden enkel voor de kredietgevers en niet voor de kredietbemiddelaars. De tekst vermeldt telkens op wie de verplichting precies van toepassing is.

Het toepassingsgebied verschilt hier dus van dat van de gedragsregels over koppelverkoop uit de Wet Verzekeringen, die van toepassing zijn op verzekeringsdistributeurs in de relatie met hun klanten (al dan niet consumenten).

B. Een hypothecair krediet en een verzekering: in principe is enkel *bundling* toegelaten, maar er zijn uitzonderingen

Wettelijke basis
Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen
Art. VII.146 en 147 WER
Art. I.9, 88° en 89° WER

De basisregel van de Wet Verzekeringen voor een verzekering als nevenproduct bij een ander goed of een andere dienst is niet toepasselijk in het geval van de koppelverkoop van een hypothecair krediet met een verzekering⁸⁵.

Boek VII van het Wetboek Economisch Recht⁸⁶ voorziet bijzondere regels over de koppelverkoop (*tying*) en de gebundelde verkoop (*bundling*) van hypothecaire kredieten en verzekeringen als nevendienst bij het krediet.

De regelgeving maakt een onderscheid tussen de volgende situaties:

- de verzekering is een nevendienst bij een hypothecair krediet (punt 1);
- de verzekering is een aangehecht contract bij een hypothecair krediet (punt 2);

⁸⁴ Het gaat hier vooral over art. VII.87 WER en VII. 147 WER. Deze bepalingen zijn van toepassing op kredietgevers en kredietbemiddelaars. Art. VII.146 WER over het aangehecht contract is enkel van toepassing op kredietgevers. *Infra*, deel D.

⁸⁵ Art. 286, §4 Wet Verzekeringen.

⁸⁶ Meer specifiek art. VII 147 § 1 WER.

- de verzekering is een toegevoegd contract bij een hypothecair krediet (punt 3).

1. Als de verzekering een nevendienst is bij een hypothecair krediet, is enkel bundling toegelaten

a) Koppelverkoop van een hypothecair krediet en een nevendienst is verboden⁸⁷

Koppelverkoop (*tying*) van een hypothecair krediet en een nevendienst, zoals een verzekering, is verboden. Dit geldt voor een koppelverkoop die uitgaat van een kredietgever of een kredietbemiddelaar⁸⁸.

We vinden meer toelichting over de beweegredenen van de Europese regelgever in de overwegingen van de Europese richtlijn hypothecair krediet⁸⁹:

“Gezien de bijzondere kenmerken van kredietovereenkomsten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen is het voor kredietgevers gebruikelijk om consumenten een reeks producten of diensten aan te bieden die samen met de kredietovereenkomst kunnen worden gekocht. Gelet op het belang van dergelijke overeenkomsten voor de consument is het derhalve passend specifieke voorschriften over praktijken aangaande koppelverkoop vast te stellen. Het combineren van een kredietovereenkomst met een of meer andere financiële diensten of producten in pakketten is voor kredietgevers een manier om hun aanbod te diversifiëren en met elkaar te concurreren, mits de onderdelen van het pakket ook apart kunnen worden gekocht. Hoewel een combinatie van kredietovereenkomsten met een of meer andere financiële diensten of producten in pakketten voordelig kan zijn voor de consument, kan het de beweegruimte van de consument en zijn vermogen om geïnformeerde keuzen te maken in het gedrag brengen, tenzij de onderdelen van het pakket apart kunnen worden gekocht. Het is belangrijk om praktijken zoals de koppelverkoop van bepaalde producten die de consumenten aanzetten

⁸⁷ Art. VII.147, § 1 WER.

⁸⁸ Art. VII.147, § 1 WER.

HEYMANS, P., VANNEROM, J., CASIER, E., Hypothecair vastgoedkrediet aan consumenten, XVII.N - 277 - XVII.N – 302, randnummer 473 die in voetnoot verwijzen naar R. STEENNOT, “Hypothecaire kredietovereenkomsten op afstand” in C. BIQUET-MATHIEU en E. TERRYIN (eds.), Hypothecair krediet – Crédit hypothécaire, Brugge, die Keure, 2010, 258; J. STUYCK, “Handels- en Economisch Recht, II, Mededingingsrecht, Handelspraktijken” in Beginselen van Belgisch Privaatrecht, Gent, Story-Scientia, 2004, 389.

⁸⁹ Overweging 24 van richtlijn 2014/17/EU van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen en tot wijziging van de richtlijnen 2008/48/EG en 2013/36/EU en verordening (EU) nr. 1093/2010 (richtlijn hypothecair krediet).

kredietovereenkomsten te sluiten die niet in hun belang zijn, te voorkomen zonder evenwel gebundelde verkoop van producten die gunstig kan zijn voor de consument aan banden te leggen. De lidstaten dienen evenwel nauwlettend te blijven toezien op de detailhandelsmarkt voor financiële diensten, teneinde te waarborgen dat praktijken aangaande gebundelde verkoop de keuze van de consument niet inperken en de concurrentie op de markt niet verstoren.”.

b) Gebundelde verkoop van een hypothecair krediet en een nevendienst is toegelaten

Gebundelde verkoop (*bundling*) van een hypothecair krediet en een nevendienst, zoals een verzekering, is toegelaten.

De FOD Economie is van mening dat ook een toegelaten gebundelde verkoop het belang van de consument moet dienen. Dit is volgens de FOD Economie niet het geval als de producten in het kader van de gebundelde verkoop geen verband houden met het hypothecaire krediet⁹⁰. Er zal echter geval per geval moeten worden onderzocht of de gebundelde verkoop de keuze van de consument niet inperkt en de concurrentie op de markt niet verstoort.

Sinds 1 juni 2024 gelden er nieuwe regels bij gebundelde verkoop⁹¹. De gebundelde verkoop van een hypothecair krediet en een nevendienst is onder die regels nog steeds toegelaten, maar er gelden bijkomende voorwaarden bij het toekennen van een voorwaardelijke korting op de kost van het krediet (in het bijzonder de debetrentevoet). Zie hierover meer onder punt D.3.

2. Als de verzekering een aangehecht contract is bij een hypothecair krediet, kan zij wel een voorwaarde zijn voor het krediet

Wettelijke basis

Art. VII.146 WER

Een aangehecht contract is een bijzondere vorm van een nevendienst waarvoor specifieke regels gelden.

Het aangehecht contract is een verzekeringsovereenkomst

- die de consument afsluit of behoudt in uitvoering van een **voorwaarde van een hypothecair krediet** met onroerende bestemming, en
- waarbij het niet-naleven van deze voorwaarde **de opeisbaarheid van het opgenomen kredietbedrag kan veroorzaken**⁹².

Het aangehecht contract kan enkel een van de volgende verzekeringen zijn:

- een schuldsaldoverzekering;

⁹⁰ Zie ook citaat uit overwegingen richtlijn hypothecair krediet onder a) hierboven.

⁹¹ De wet van 5 november 2023 houdende diverse bepalingen inzake economie wijzigt art. VII 146 en 147 WER. Deze wet is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 11 december 2023 en de wijzigingen aan de genoemde artikelen zijn op 1 juni 2024 in werking getreden. Zie art. 125 van deze wet: “De artikelen 20 en 21 treden in werking op de eerste dag van de zesde maand na die waarin deze wet bekendgemaakt is in het Belgisch Staatsblad. De artikelen 20 en 21 zijn van toepassing op kredietovereenkomsten waarvan het krediet is aangevraagd bij de kredietgever op of na de in het eerste lid bedoelde datum van inwerkingtreding gebruikmakend van de formulieren bedoeld in artikel VII.126, § 2, van het Wetboek van economisch recht.”

⁹² Art. VII.146, § 1 WER.

- een tijdelijke overlijdensverzekering met constant kapitaal wanneer er geen aflossing is van het kapitaal. De verzekering moet dan het overlijdensrisico dekken om contractueel de terugbetaling van het krediet te waarborgen;
- een verzekering die het risico dekt van de beschadiging van het onroerend goed dat in waarborg aangeboden werd (bijvoorbeeld een brandverzekering);
- een borgtochtverzekering.

Als de verzekering **een aangehecht contract** is, moeten de kredietgever en de consument een document ondertekenen dat een aantal verplichte vermeldingen bevat:

- 1° de vermelding van het krediet waarop het aangehecht contract betrekking heeft;
- 2° de aanvaarding door de kredietgever van de verzekeringsovereenkomst als aangehecht contract;
- 3° de verplichtingen die de consument draagt krachtens het aangehechte contract.

De kredietgever kan de consument verplichten om een verzekering als aangehecht contract af te sluiten en te behouden⁹³.

Door te verduidelijken dat de niet-naleving van de voorwaarde de opeisbaarheid van het kredietbedrag kan veroorzaken, kent de wetgever immers impliciet aan de kredietgever het recht toe om in de overeenkomst een beding over de verzekering op te nemen. Op basis van dit beding kan de kredietgever dan aan de rechter vragen om de kredietovereenkomst te ontbinden als de consument de aangehechte verzekeringsovereenkomst niet afsluit of behoudt zonder ze te vervangen door een nieuw evenwaardig aangehecht contract. Zie hiervoor ook deel D.

Als de consument een aangehechte overeenkomst beëindigt, kan de rechter dit beschouwen als een contractuele fout. Door bijvoorbeeld de brandverzekeringspremies niet te betalen, verzwakt de consument immers het risico van de kredietgever. Deze fout kan niet worden opgenomen in een uitdrukkelijk ontbindend beding, maar de kredietgever kan de rechter wel vragen om de overeenkomst te ontbinden ten laste van de consument⁹⁴.

3. Een verzekering toegevoegd aan een hypothecair krediet met wedersamenstelling van kapitaal is toegelaten

Wettelijke basis
Art. VII.135 WER
Art. I.9, 62° WER

Een verzekering die de wedersamenstelling van het kapitaal toelaat, gekoppeld aan een hypothecair krediet met wedersamenstelling van kapitaal is een **toegevoegd contract**⁹⁵.

⁹³ De kredietgever mag de consument daarbij wel niet verplichten om het aangehecht verzekeringscontract af te sluiten bij een door hem aangeduide verzekeraar (art. VII.146, §2, lid 2 WER – zie ook hoofdstuk VII deel D).

⁹⁴ Artikel VII.147/20, § 2, 5° WER beoogt de hypothese waarin de overeenkomst niet wordt aangehecht binnen een termijn van drie maanden na het verlijden van de authentieke kredietakte. De staking van de betaling van de premies die het verval van de dekking van het risico met zich brengt, moet volgens de FOD Economie worden gelijkgesteld met deze hypothese.

⁹⁵ Art. VII.135 WER. De wedersamenstelling van kapitaal wordt in artikel I.9, 62° omschreven als “de wijze van terugbetaling van het kapitaal waarbij de consument de verbintenis aangaat om, tijdens de looptijd van de

Het specifieke kenmerk van de techniek van de wedersamenstelling van kapitaal is dat de stortingen van de consument om het spaargeld op te bouwen - en dus terug te betalen kapitaal weder samen te stellen - niet worden aangerekend op het uitgeleende kapitaal op het moment dat de consument ze betaalt, maar op bepaalde tijdstippen of in één keer op het einde van de kredietovereenkomst.

Het toegevoegd contract bij het krediet met wedersamenstelling van kapitaal kan enkel bestaan uit⁹⁶:

- een levensverzekeringscontract;
- een kapitalisatiecontract; of
- een andere vorm van sparen.

Deze techniek is enkel mogelijk voor hypothecaire kredieten en niet voor consumentenkredieten⁹⁷.

Als het toegevoegd contract een levensverzekeringscontract is, zal de consument het dus samen met het hypothecair krediet sluiten. Het toegevoegd contract vormt een bijzondere situatie ten aanzien van het verbod op koppelverkoop uit Boek VII WER.

Soms is het toegevoegd contract een tak 23-verzekering en speculeert de verzekeringnemer erop dat de waarde van de onderliggende activa van de verzekering met de tijd zal toenemen en mogelijk het bedrag van het geleende kapitaal zal overschrijden.

De consument moet voorzichtig omspringen met deze formule, want hij loopt onder andere het risico om zijn inleg volledig of gedeeltelijk te verliezen, en dus op de eindvervaldag van het hypothecair krediet een andere financieringsbron te moeten zoeken om het kapitaal van het krediet te kunnen terugbetalen.

De techniek van de wedersamenstelling van kapitaal maakte daarom het voorwerp uit van een gezamenlijke waarschuwing van de FSMA en de FOD Economie⁹⁸.

De kredietgevers en de kredietbemiddelaars moeten op een eerlijke, billijke, transparante en professionele wijze optreden⁹⁹. Daarnaast moeten ze het best aangepaste krediet voorstellen, rekening houdend met het belang en de financiële toestand van hun klanten en de specifieke risico's van het krediet en de verzekering¹⁰⁰.

---

kredietovereenkomst, stortingen te doen die, alhoewel contractueel aangewend voor de terugbetaling van het kapitaal, niet onmiddellijk een overeenkomstige bevrijding tegenover de kredietgever meebrengen. Zij komen slechts in mindering van het kapitaal op de tijdstippen en volgens de voorwaarden die in de overeenkomst of door dit boek bepaald worden.”.

⁹⁶ Art. VII. 135, §1, lid 2 WER.

⁹⁷ Art. VII.87 WER.

⁹⁸ [Vastgoed financieren via hypothecair krediet in combinatie met levensverzekering kan riskant zijn | FSMA](#)

⁹⁹ Art. VII.130 WER.

¹⁰⁰ Art. VII.131 WER.

C. Een consumentenkrediet met een verzekering als nevendienst: enkel *bundling* is toegelaten

Wettelijke basis
Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen
Art. VII.87, § 1 WER

Een verzekering als nevenproduct bij een consumentenkrediet, als onderdeel van een pakket of dezelfde overeenkomst, valt onder het toepassingsgebied van de Wet Verzekeringen: de verzekeringsdistributeur moet de klant de mogelijkheid geven om het **consumentenkrediet afzonderlijk aan te schaffen** (*bundling*)¹⁰¹.

De regelgeving inzake consumentenkrediet van Boek VII WER bevat ook bepalingen over verzekeringen die worden aangeboden bij een consumentenkrediet¹⁰².

Voor de verzekeringsovereenkomsten moeten de bepalingen over koppelverkoop uit de Wet Verzekeringen dus samen gelezen worden met deze bepalingen uit Boek VII WER, die voortvloeien uit de omzetting van de richtlijn consumentenkrediet¹⁰³.

¹⁰¹ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

¹⁰² Art. VII.87, § 1 WER: "Het is de kredietgever en de kredietbemiddelaar verboden om de consument te verplichten in het raam van het sluiten van een kredietovereenkomst een andere overeenkomst te ondertekenen bij de kredietgever, de kredietbemiddelaar of een door hen aangewezen derde. De bewijslast dat de consument de vrije keuze heeft gehad met betrekking tot het sluiten van iedere nevendienstcontract, die bijkomend met de kredietovereenkomst wordt gesloten, komt toe aan de kredietgever en de kredietbemiddelaar. Elk strijdig beding wordt voor niet geschreven gehouden (§ 4)." Zie deel D.

¹⁰³ Zie Wetsontwerp tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, nr. 54 3297/001, p. 45.

D. De kredietgever of kredietbemiddelaar mag de verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon niet opleggen aan de consument die een krediet¹⁰⁴ afsluit

Wettelijke basis
Art. VII 87, § 1 WER
Art. VII.146 en 147 WER

De kredietgever en de kredietbemiddelaar mogen de consument niet verplichten een andere overeenkomst te ondertekenen bij de kredietgever, de kredietbemiddelaar of een door hen aangewezen derde als hij een krediet afsluit.

Dit basisprincipe geldt zowel voor hypothecaire kredieten als voor consumentenkredieten. Het geldt ook voor andere bijkomende overeenkomsten dan verzekeringen.

Als de kredietgever of –bemiddelaar bij een hypothecair krediet het afsluiten van een nevendienst of een aangehecht contract bedingt (dus als voorwaarde voor het krediet), is hij gehouden de door de consument voorgestelde dienstverlener te aanvaarden als die een gelijkwaardige nevendienst of een gelijkwaardig aangehecht contract aanbiedt voor eenzelfde of een lagere prijs. Dit is van belang als de consument een andere dienstverlener kiest dan degene die de kredietgever naar voren geschoven had.

- De kredietgever stelt de consument zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen dertig kalenderdagen na ontvangst van het verzoek van de consument in kennis van zijn besluit om de door de consument voorgestelde dienstverlener te aanvaarden of te weigeren.
- Elke beslissing tot weigering van de dienstverlener die de consument voorstelt, is expliciet en omvat de volledige motivering van de weigering en eventueel de ontbrekende informatie en garanties.
- De kennisgeving gebeurt op een duurzame drager.

De consument kan dus vrij zijn verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon kiezen¹⁰⁵.

In de volgende situatie is er geen sprake van een verplichte dienstverlener en wordt het principe dus correct toegepast:

- De verzekering is geen kredietvoorwaarde: de consument sluit de verzekering af zonder dat de kredietgever of de kredietbemiddelaar hem dit heeft opgelegd. Hij is dus niet verplicht om een bijkomende verzekeringsovereenkomst af te sluiten.
- De verzekering is een kredietvoorwaarde, maar de consument kan de dienstverlener van de verzekering vrij kiezen: de kredietgever eist de ondertekening van een bijkomende verzekeringsovereenkomst, maar de consument is vrij om deze overeenkomst aan te gaan met een wederpartij van zijn keuze. De consument kan dus vrij kiezen bij welke

¹⁰⁴ Dit geldt zowel voor een hypothecair krediet als een consumentenkrediet.

¹⁰⁵ Zie art. VII.146 en 147 WER. Zie ook overweging 25 van de richtlijn Hypothecair Krediet: ““(…) Ofschoon het voor kredietgevers gerechtvaardigd is om van de consument te verlangen dat zij over een verzekeringsspolis beschikken om de terugbetaling van het krediet te garanderen of de waarde van de zekerheid te verzekeren, **moet de consument de mogelijkheid hebben zijn eigen verzekeraar te kiezen**, mits de door zijn verzekeringsspolis geboden waarborg gelijkwaardig is aan die van de door de kredietgever voorgestelde of aangeboden verzekeringsspolis.”. Dit principe geldt bij uitbreiding ook voor de verzekeringstussenpersoon volgens de FOD Economie.

verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon hij de vereiste verzekeringsovereenkomst afsluit.

De *ratio legis* van het basisprincipe is dat de kredietgever of kredietbemiddelaar kredietvoorwaarden mag stellen om de terugbetaling van het krediet te waarborgen, maar dat dit doel niet bijkomstig mag zijn aan het doel om winst te maken met de verkoop van andere producten bij het krediet, hier de verzekering.

De correctionele rechtbanken hebben bemiddelaars inzake consumentenkrediet bestraft die regelmatig klanten dwongen om schuldsaldoverzekeringen af te sluiten aan prijzen die veel hoger lagen dan de marktprijs¹⁰⁶.

1. De bewijslast ligt bij de kredietgever of kredietbemiddelaar

Het is de kredietgever of de kredietbemiddelaar die moet bewijzen dat de consument vrij was om de verzekering bij het krediet af te sluiten en/of dat hij ook vrij was om de verzekeraar of verzekeringstussenpersoon te kiezen¹⁰⁷. Dit bewijs moet in overeenstemming zijn met het bewijsrecht uit het Burgerlijk Wetboek¹⁰⁸.

Bedingen of voorwaarden, of de combinatie ervan, die de bewijslast voor de naleving van verplichtingen van de kredietgever bij de consument leggen, zijn verboden¹⁰⁹.

De richtlijnen van de FOD Economie in verband met consumentenkredieten¹¹⁰ voorzien dat de toestemming van de consument niet kan voortvloeien uit een voorgedrukte verklaring of een verklaring die geschreven is door de kredietgever, ook niet in de algemene voorwaarden van een kredietovereenkomst. Die interpretatie van de FOD Economie sluit aan bij de voorbereidende werken van de wetgeving: *“Toch dient opgemerkt te worden dat het louter opnemen van een bepaling in de algemene voorwaarden in het contract waardoor de consument zou verklaren dat hem geen enkele overeenkomst werd opgelegd, kan beschouwd worden als onrechtmatig beding in de zin van de Wet op de marktpraktijken. Eén van de elementen inzake de bewijsvoering kan zijn, het uitdrukkelijk opnemen van opties in het contract waarbij de consument zijn keuze aanduidt.”*¹¹¹.

Een actieve handeling door de consument is dus altijd vereist, bijvoorbeeld door het aanvinken (in een digitale omgeving) of aankruisen (op papier) van een vakje (*checkbox*). In het kader van de bewijslast die op de kredietgever rust en om de consument toe te laten het tegenbewijs te leveren, is het niettemin aangewezen dat dergelijke instemming gestaafd wordt door een of meer relevante bewijzen, bijvoorbeeld de parafering door de consument ernaast¹¹². Een verklaring waarin de

¹⁰⁶ Zie bijvoorbeeld Corr. Gent, 6 maart 2002, Jaarboek Kredietrecht, 2002, 225; Corr. Gent, 2 oktober 2002, Jaarboek Kredietrecht, 2002, 232.

¹⁰⁷ Voor hypothecaire kredieten: sinds 1 juni 2024 art. VII.147 § 1/2 WER. Voor consumentenkredieten: art. VII.87, §1, 2^e lid WER.

¹⁰⁸ Boek 8 Nieuw Burgerlijk Wetboek.

¹⁰⁹ Art. VII.2, § 4 WER.

¹¹⁰ Guidelines over de kredietwaardigheidsbeoordeling van de consument in het kader van de toekenning van een consumentenkrediet, FOD Economie, 10 oktober 2018: <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Guidelines-kredietwaardigheid-consumentenkrediet.pdf>.

¹¹¹ Parl. St., Kamer., Zitting 53, 3429/001, p. 29.

¹¹² De Commissie Onrechtmatige Bedingen meent dat een aanvaardbare werkwijze erin bestaat dat de consument een “tickbox” invult, waarbij hij eigenhandig afvinkt welke documenten hij ontvangen heeft en

consument erkent een verzekering uit eigen vrije wil te hebben afgesloten, moet met de nodige omzichtigheid beoordeeld worden¹¹³. Dergelijke contractuele erkenningen zijn op zich niet onrechtmatig en kunnen een aanwijzing vormen van de vrije contractsluiting, maar dienen gestaafd te worden door andere bewijzen en redelijkerwijze overeenstemmen met de feiten.

Bedingen waarbij de consument bepaalde feiten erkent, kunnen niet tot gevolg hebben dat de bewijslast in verband met het naleven van bepaalde verplichtingen in hoofde van de kredietverlener wordt omgekeerd¹¹⁴. Bijgevolg kan een instemmingsclausule, alsook het aankruisen van een *checkbox*, best samengaan met bijvoorbeeld het paraferen ervan.

De vaststellingen van de FOD Economie bij inspecties kunnen de basis vormen voor feitelijke vermoedens in de zin van het Burgerlijk bewijsrecht.

2. De consument kan zich beroepen op verschillende maatregelen als de kredietgever of kredietbemiddelaar het basisprincipe schendt

a) *Bedingen die strijdig zijn met het hoger beschreven basisprincipe zijn nietig*

Wettelijke basis
Art. VII. 87, § 4 WER
Art. VII.214/9 WER

Elk beding dat strijdig is met het hoger beschreven basisprincipe wordt voor niet geschreven gehouden en is dus nietig.

In rechtspraak en rechtsleer wordt ook verdedigd dat de bijkomende verbintenis die zou zijn aangegaan in uitvoering van de vernietigde bepaling, hetzelfde lot ondergaat¹¹⁵. Deze nietigverklaring zou ook kunnen worden ingesteld op basis van de ongeoorloofde oorzaak¹¹⁶.

b) *Bij overtreding van het basisprincipe zijn er ook andere sancties mogelijk*

Wettelijke basis
Art. VII.214/10 WER
Art. VII.196, 5° WER (consumentenkrediet)
Art. XV.90, 4° WER

De overtreding van de verplichting kan ook aanleiding geven tot andere sancties¹¹⁷, bijvoorbeeld:

aangeeft dat hij de nodige toelichting gekregen heeft over de essentiële elementen zoals het ESIS, het kredietcontract, de schuldsaldoverzekering, de brandverzekering (zie Advies CRB 2018-3181, p.117).

¹¹³ Zie ook art. VII.2, § 4 WER.

¹¹⁴ [Advies CRB 2018-3181](#), p.28-30 en 117.

¹¹⁵ Rb. Oudenaarde, 4 december 2002, Jaarboek Kredietrecht, 2002, 104; Vred. Torhout, 4 december 2001, Jaarboek Kredietrecht 2001, 221; Vred. Gent, 5 januari 1998, T. Vred., 1998, 596; C. Biquet-Mathieu, "Aperçu de la loi relative au crédit à la consommation après la réforme du 24 mars 2003," in Chronique de droit à l'usage des juges de paix et de police, nr 12, 24 januari 2004, p. 106.

¹¹⁶ Art. 5.51, 5.56 en 5.62 B.W.

¹¹⁷ Er zijn ook nog andere (onrechtstreekse) burgerlijke sancties, bijvoorbeeld als het Jaarlijks Kosten Percentage (JKP) fout vermeld wordt in de kredietovereenkomst.

- de vermindering van rechtswege van de verplichtingen van de consument tot de prijs bij contante betaling van het goed of de dienst of tot het ontleende bedrag van het consumentenkrediet¹¹⁸;
- de mogelijkheid om het hypothecair krediet op ieder ogenblik en zonder enige vergoeding terug te betalen¹¹⁹;
- strafrechtelijke sancties¹²⁰;
- administratieve geldboeten¹²¹.

3. Bij een gebundelde verkoop met toekenning van een voorwaardelijke vermindering op de kost van het hypothecair krediet gelden specifieke voorwaarden

Wettelijke basis

Art. VII.147 WER

Het is gebruikelijk om een verminderde debetrentevoet aan te bieden als de consument een nevendienst afsluit samen met een hypothecair krediet.

De kredietgever mag gunstige kredietvoorwaarden, zoals een verminderde rentevoet, onderwerpen aan de voorwaarde dat de consument een nevendienst afsluit bij hemzelf of een door hem aangewezen derde. Hiervoor gelden specifieke voorwaarden.

Deze praktijkgids beschrijft de voorwaarden die gelden sinds 1 juni 2024¹²².

a) Enkel bepaalde verzekeringen en een betaalrekening komen in aanmerking als nevendienst

De voorwaardelijke vermindering op de kost van het krediet, en in het bijzonder op de debetrentevoet is enkel toegestaan voor de volgende verzekeringen:

- een schuldsaldoverzekering bij aflossing van het kapitaal;
- een tijdelijke overlijdensverzekering met constant kapitaal wanneer er geen aflossing is van het kapitaal. De verzekering moet dan het overlijdensrisico dekken om contractueel de terugbetaling van het krediet te waarborgen;
- een verzekering die het risico dekt van de beschadiging van het onroerend goed dat in waarborg aangeboden werd (bijvoorbeeld een brandverzekering);
- een borgtochtverzekering.

Het gaat hier over dezelfde verzekeringen die een aangehecht contract¹²³ bij een hypothecair krediet kunnen zijn, zonder dat het in deze context noodzakelijk om een aangehecht contract moet gaan.

¹¹⁸ Art. VII.196, 5° WER voor het consumentenkrediet.

¹¹⁹ Art. VII.214/10 WER.

¹²⁰ Art. XV.90,4° WER.

¹²¹ Art. XV.60/4 WER.

¹²² De wet van 5 november 2023 houdende diverse bepalingen inzake economie wijzigt art. VII 146 en 147 WER. Deze wet is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 11 december 2023 en de wijzigingen aan de genoemde artikelen zijn op 1 juni 2024 in werking getreden. De regels zijn van toepassing op kredietovereenkomsten waarvan het krediet is aangevraagd vanaf die datum.

¹²³ Art. VII 146, § 1, tweede lid WER.

De nevendienst kan ook een betaalrekening¹²⁴ zijn.

b) De korting ligt vast per opgelegde voorwaarde

De kredietgever of –bemiddelaar moet de voorwaardelijke vermindering voor elke voorwaarde afzonderlijk aanbieden en vastleggen in de kredietovereenkomst.

Hij mag dus geen korting bepalen voor het hele pakket van voorwaarden die hij aan de consument wenst op te leggen. Indien de kredietgever of –bemiddelaar meerdere voorwaarden koppelt aan het verkrijgen van een korting, mag de consument dus ook niet de volledige korting verliezen indien slechts aan één voorwaarde niet meer voldaan is¹²⁵.

c) De kredietgever of –bemiddelaar mag geen bemiddelaar opleggen

De kredietgever of –bemiddelaar mag de consument geen bemiddelaar voor de aangeduide dienstverlener opleggen om de voorwaardelijke vermindering van een gebundelde verkoop bij het sluiten van de kredietovereenkomst te kunnen behouden.

In het geval van een gebundelde verkoop van een hypothecair krediet met één of meerdere verzekeringen, mag hij de consument dus niet verplichten om de verzekering(en) bij een bepaalde verzekeringstussenpersoon af te sluiten.

d) De kredietgever moet de korting in bepaalde gevallen behouden als de klant wijzigt van dienstverlener

De kredietgever moet de voorwaardelijke vermindering op de kost van het krediet behouden zonder extra kosten als de consument na een derde van de totale duur van zijn kredietovereenkomst een andere dienstverlener kiest voor de nevendienst. Indien de nevendienst echter een voorwaarde voor het krediet was, moet het gaan om een gelijkwaardig contract met een andere dienstverlener.¹²⁶

Tijdens het eerste derde van de totale duur van de kredietovereenkomst moet de kredietgever de korting niet behouden als de consument een andere dienstverlener kiest, tenzij het gaat om een van de volgende situaties:

- De verzekeringsonderneming past een tariefverhoging toe, tenzij het gaat om de toepassing van de ABEX-index op de verzekerde waarde.
- De verzekeringsovereenkomst is opgezegd na een schadegeval.
- De consument beëindigt de kaderovereenkomst van zijn betaalrekening, die deel uitmaakt van de gebundelde verkoop die recht geeft op een voorwaardelijke vermindering, in het raam van een overstapdienst betaalrekeningen¹²⁷.

De consument handhaaft in dat laatste geval de domiciliëring die de betaling van de termijnbedragen op de vervaldatum van zijn kredietovereenkomst van zijn nieuwe betaalrekening waarborgt indien dit een voorwaarde is van de kredietovereenkomst.

---

¹²⁴ Art. I.9 8° WER.

¹²⁵ Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake economie, *Parl. St. Kamer*, 2022-2023, 3392/001, 23-24.

¹²⁶ Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake economie, *Parl. St. Kamer*, 2022-2023, 3392/001, 25.

¹²⁷ Zoals bepaald in boek VII, titel 3, hoofdstuk 9/1.

De duur van de kredietovereenkomst betreft de oorspronkelijk overeengekomen duur vanaf de ondertekening van de kredietovereenkomst¹²⁸.

De kredietovereenkomst vermeldt vanaf wanneer de consument kan veranderen van dienstverlener voor elke verzekering en voor de betaalrekening die deel uitmaken van de gebundelde verkoop, zonder dat daarbij evenwel al een concrete datum moet worden vermeld. De exacte datum waarop het eerste derde deel van de duur van de kredietovereenkomst zal verstrijken, moet de kredietgever pas na de ondertekening van de kredietovereenkomst aan de consument meedelen op diens eenvoudig verzoek, gezien die datum vooraf niet gekend is. Indien de kredietgever ervoor opteert om toch een concrete datum te vermelden in de kredietovereenkomst, mag deze datum niet na de uiteindelijke datum van het eerste derde deel van de duur van de kredietovereenkomst liggen.

Zowel voornoemde vermelding in de kredietovereenkomst als de plicht van de kredietgever om de exacte datum later mee te delen moeten duidelijk en beknopt in de buurt van het verlaagde tarief staan. Voor de duidelijkheid van bepalingen¹²⁹ is het belangrijk dat alle bepalingen die samen horen ook samen staan, *in casu* dus in de buurt van de korting op de rente of het verlaagde tarief¹³⁰.

4. Bij een toegevoegd contract¹³¹ kan de kredietgever de consument wel een voorkeurdienstverlener opleggen

Wettelijke basis

Art. VII.135, § 1 WER

Het toegevoegd contract in het kader van een hypothecair krediet met wedersamenstelling van kapitaal is geen nevendienst¹³². De kredietgever kan de consument dus de verplichting opleggen om het toegevoegd contract af te sluiten met een door hem aangewezen medecontractant. De kredietgever kan ook een korting aanbieden als de consument het toegevoegd contract afsluit¹³³.

Ook de kosten van het toegevoegde contract zijn kosten die de consument moet betalen in verband met de kredietovereenkomst. Zij moeten daarom in het jaarlijkse kostenpercentage (JKP) van de kredietovereenkomst zitten, tenzij de kredietgever ze niet kan kennen¹³⁴.

¹²⁸ De duur van de kredietovereenkomst ligt tussen de datum van het sluiten van de kredietovereenkomst (de ondertekening door de consument van het kredietaanbod) en de einddatum die, desgevallend, mee bepaald wordt door een opnameperiode en een overeengekomen terugbetalingstermijn.

¹²⁹ Zoals bepaald in de artikelen VII.134, §§2 en 3 WER.

¹³⁰ Eventuele bijkomende verduidelijkingen in de algemene voorwaarden dienen gemakkelijk terug te vinden te zijn door de consument door bij de datum (die desgevallend wordt vermeld) in de bijzondere voorwaarden naar de specifieke plaats in de algemene voorwaarden te verwijzen.

¹³¹ Zie in dat verband ook FAQ 31: Wat is een krediet met wedersamenstelling van kapitaal in de zin van het WER? Wat is een toegevoegd contract bij een hypothecair krediet? en punt VII. B.3.

¹³² Art. VII.135, § 1 WER. Art. VII.147 WER is dus niet van toepassing.

¹³³ Deze uitzondering is gebaseerd op het vertrouwen dat de kredietgever moet kunnen hebben in de derde partij die het kapitaal geleidelijk zal beheren tot het einde van de kredietovereenkomst. Het is de derde partij die aan het einde van het krediet het bedrag moet terugbetalen dat de terugbetaling van het krediet mogelijk maakt (zie art. VII.135, § 1, vijfde lid WER). Daarnaast is het bijgevoegde contract een voorwaarde van het krediet. Als om welke reden dan ook niet meer aan deze voorwaarde wordt voldaan, kan de kredietgever een extra zekerheid eisen. Art. VII.147 WER is niet van toepassing aangezien het toegevoegd contract geen nevendienst is.

¹³⁴ Art. I.9, 41° en 42° WER

E. De FSMA geeft voorbeelden van specifieke toepassingen van de gedragsregels voor verzekeringsdistributeurs die verzekeringen aanbieden bij kredieten

Verzekeringsdistributeurs die verzekeringen aanbieden bij kredieten moeten de gedragsregels van de Wet Verzekeringen naleven¹³⁵. Voor een meer algemene toelichting bij de gedragsregels voor verzekeringsdistributeurs verwijst de FSMA naar de 'Praktijkgids over de IDD-gedragsregels' op haar website¹³⁶.

Tekortkomingen aan deze gedragsregels kunnen onder andere leiden tot burgerlijke sancties. Bij bepaalde gedragsregels, waaronder de regels over koppelverkoop van de Wet Verzekeringen, geldt er een voordelige bewijsregeling voor de klant¹³⁷.

1. De verzekeringsdistributeur zou de klant volgens de FSMA moeten informeren over het lot van de schuldsaldoverzekering bij een herfinanciering van kredieten

Wanneer de oorspronkelijke verzekeringsdistributeur weet dat de klant het krediet vervroegd terugbetaalt, dan zou hij de verzekeringsnemer moeten informeren over het lot van de schuldsaldoverzekering¹³⁸.

Indien de verzekeringsdistributeur dit niet doet, dan zet hij zich niet op een *loyale, billijke en professionele wijze* in voor de belangen van zijn klant¹³⁹.

Bovendien moeten verzekeringsdistributeurs doeltreffende organisatorische en administratieve regelingen handhaven om te voorkomen dat belangenconflicten de belangen van de klanten schaden. Daarbij moeten ze alle passende maatregelen nemen om belangenconflicten te onderkennen die zich bij het verrichten van verzekeringsdistributie voordoen tussen henzelf en hun klanten of tussen hun klanten onderling¹⁴⁰.

---

¹³⁵ Hoofdstuk 5 van Deel 6 van de Wet Verzekeringen.

¹³⁶ [Praktijkgids over de IDD-gedragsregels](#).

¹³⁷ Art. 30ter van de Wet 2 augustus 2002: als een verzekeringsdistributeur bij een activiteit van verzekeringsdistributie een inbreuk pleegt op een van de in het artikel genoemde bepalingen en de klant daarbij schade ondervindt, wordt de betrokken verrichting (en dus de in dat verband geleden schade) geacht uit die inbreuk voort te vloeien. De verzekeringsdistributeur kan een tegenbewijs leveren.

¹³⁸ De oorspronkelijke verzekeringsdistributeur moet de verzekeringsnemer er in voorkomend geval op wijzen dat hij de afkoop van de verzekering kan aanvragen en informeren over de gevolgen van de afkoop (zowel qua afkoopwaarde als qua kosten en lasten). Dit geldt onverminderd de procedure- en informatieverplichtingen die voortvloeien uit het Koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit ("KB Leven").

¹³⁹ Art. 279 Wet Verzekeringen.

¹⁴⁰ Art. 283, § 8-9 Wet Verzekeringen.

2. De FSMA beveelt de verzekeringsdistributeurs aan om bij de behoefteanalyse onder meer rekening te houden met de verzekeringspremies van de bijhorende verzekeringen en de verzekerde percentages van een schuldsaldoverzekering

De verzekeringsdistributeur mag een verzekering aan een klant voorstellen als die in overeenstemming is met de verlangens en behoeften van deze klant¹⁴¹. Als de verzekeringsdistributeur advies geeft voorafgaand aan de sluiting van de verzekering, doet hij een gepersonaliseerde aanbeveling aan de klant waarom een bepaald verzekeringsproduct het best aansluit bij de verlangens en behoeften van de klant.

Dit geldt ook als de verzekering deel uitmaakt van een pakket of een overeenkomst¹⁴².

Voorbeeld: schuldsaldoverzekering bij aankoop van een huishoudtoestel op krediet

Voor de verzekeringsdistributeur een schuldsaldoverzekering voorstelt aan de klant die een huishoudtoestel op krediet aankoopt, moet hij dus nagaan of dergelijke verzekering wel nuttig is voor de klant en of de klant deze verzekering wenst.

De verzekeringsdistributeur dient volgens de FSMA ook na te gaan of de verzekerde bedragen in overeenstemming zijn met de verlangens en behoeften van de klant¹⁴³.

¹⁴¹ Art. 284, §§ 1 en 2 Wet Verzekeringen. Als het gaat om een verzekering met een beleggingscomponent, moet de verzekeringsdistributeur ook de geschiktheid of de passendheid van de verzekering beoordelen.

¹⁴² Art. 286, § 6 Wet Verzekeringen.

¹⁴³ Zie het Verslag aan de Koning bij het KB van 21 februari 2014 tot wijziging van de wet van 27 maart 1995. Dit KB is vandaag niet meer van toepassing, maar het blijft een nuttige bron om de ratio legis van de behoefteanalyse toe te lichten: “De bepaling onder 2° wijzigt paragraaf 3 van dat artikel op grond waarvan de verzekeringstussenpersoon voorafgaand aan de sluiting van een specifieke verzekeringsovereenkomst de verlangens en behoeften van de cliënt moet bepalen, ongeacht of hij al dan niet advies verstrekt, en hij de elementen moet preciseren waarop zijn advies over een bepaalde verzekeringsovereenkomst is gebaseerd. Er wordt eveneens uitdrukkelijk gesteld dat de verzekeringsovereenkomst die aan de cliënt wordt voorgesteld, moet beantwoorden aan zijn behoeften en vereisten. Met die precisering worden de volgende doelstellingen nagestreefd die elke verzekeringstussenpersoon voor ogen moet houden wanneer hij zijn verzekeringsbemiddelingsactiviteit uitoefent teneinde de belangen van zijn cliënten te behartigen: (i) vermijden dat de cliënt meermaals gedekt zou zijn voor dezelfde risico's (probleem van de meervoudige dekking); (ii) onderverzekering vermijden (m.a.w. vermijden dat het onderwerp – bijvoorbeeld het goed waarvoor dekking wordt gevraagd – voor een te lage waarde zou zijn gedekt), (iii) oververzekering vermijden (m.a.w. vermijden dat het onderwerp voor een te hoge waarde zou zijn gedekt) en (iv) een verkeerde dekking vermijden (m.a.w. bijvoorbeeld vermijden dat bepaalde risico's niet gedekt zouden zijn hoewel dit de wens is van de cliënt of, andersom, vermijden dat bepaalde risico's wel gedekt zouden zijn hoewel de cliënt dit niet wenst). Daarnaast wordt met deze precisering onderstreept dat, hoewel op gestandaardiseerde wijze kan worden nagegaan welke de behoeften en vereisten van de cliënt zijn, bijvoorbeeld door gebruik te maken van gestandaardiseerde vragenlijsten voor alle cliënten (vragenlijsten die in voorkomend geval kunnen zijn opgesteld door de betrokken beroepsverenigingen), deze standaardisatie van de vaststelling van de behoeften en vereisten van de cliënt niet tot gevolg mag hebben dat voorbij wordt gegaan aan de specifieke kenmerken van een welbepaalde cliënt wanneer voor hem een verzekeringsovereenkomst wordt geselecteerd. De verzekeringsbemiddelaar hoort de cliënt in elk geval een verzekeringsovereenkomst aan te bieden die beantwoordt aan zijn behoeften en vereisten”.

De FSMA beveelt de verzekeringsdistributeurs aan om bij advies over verzekering bij een krediet onder meer rekening te houden met de eventuele kredietvoorwaarden, maar ook met de verzekeringspremies die de klant moet betalen:

- De verzekeringsdistributeur zou volgens de FSMA bijvoorbeeld rekening moeten houden met het verschil in premie tussen verschillende verzekeringen en de eventueel hogere premie van de verzekering(en) die de voorkeurdienstverlener voorstelt als voorwaarde om korting te krijgen op de rentevoet van een hypothecair krediet. Het is mogelijk dat de meerprijs van de premie gedurende de looptijd van de verzekering hoger is dan de korting die de kredietgever geeft op de rentevoet van het krediet.
- De verzekeringsdistributeur zou volgens de FSMA de klant ook moeten adviseren over het percentage van het krediet dat verzekerd wordt door een schuldsaldoverzekering en over de wijze van premiebetaling (een eenmalige som of een jaarlijkse premie).

3. De verzekeringsdistributeur mag zich niet laten leiden door zijn eigen belang of zijn beloningen

Het feit dat de kredietgever of kredietbemiddelaar deze rol combineert met die van verzekeringstussenpersoon of dat hij samenwerkt met een specifieke verzekeringsonderneming, brengt potentiële belangenconflicten met zich mee. De verzekeringsdistributeur kan bijvoorbeeld onder druk gezet worden om een verzekeringsproduct van een groepsmaatschappij te verkopen.

De verzekeringsdistributeur moet het risico op belangenconflicten voorkomen of doeltreffend beheeren¹⁴⁴.

Als een kredietverlener, die ook verzekeringsdistributeur is, zeer hoge commissies krijgt om verzekeringen bij kredieten te verkopen, kan dit volgens de FSMA ook een belangenconflict inhouden. Deze commissies kunnen de verzekeringsdistributeur immers aanmoedigen om een verzekering te verkopen die niet aan de verlangens en behoeften van de klant voldoet, louter en alleen omdat hij bij de verkoop van dit product een zeer hoge commissie zal ontvangen.

In dit verband wijst de FSMA ook op de volgende algemene principes:

- Een verzekeringsdistributeur mag op beloningsgebied, op het gebied van verkoopdoelen of anderszins, geen regeling hanteren die hemzelf of zijn werknemers ertoe kan aanzetten een klant een bepaald verzekeringsproduct aan te bevelen, terwijl hij een ander verzekeringsproduct zou kunnen aanbieden dat beter aan de behoeften van de klant zou voldoen¹⁴⁵. Deze regel vloeit voort uit de Wet Verzekeringen en valt dus onder het toezicht van de FSMA.

¹⁴⁴ Zie art. 283, §§ 8-11 Wet Verzekeringen (belangenconflicten), art. 287 en 296/1 Wet Verzekeringen (*inducements*) en gedelegeerde verordening (EU) 2017/2359 van de Commissie van 21 september 2017 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van informatievereisten en gedragsregels die van toepassing zijn op de distributie van verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten.

¹⁴⁵ Art. 279, § 3 Wet Verzekeringen.

- Verzekeringsdistributeurs moeten de reglementering inzake het toezicht op producten, governancevereisten en productkennis naleven¹⁴⁶. In 2017¹⁴⁷ heeft de FSMA vastgesteld dat schuldsaldoverzekeringen bij consumentenkredieten vaak duur waren voor de dekking die ze boden¹⁴⁸.

4. De FSMA verwijst naar de waarschuwing van EIOPA in verband met *bancassurance*¹⁴⁹

Op 30 augustus 2022 heeft EIOPA een waarschuwing gericht aan de banken en verzekeringsondernemingen die kredietgerelateerde verzekeringen aanbieden. EIOPA waarschuwt verzekeraars en banken (die als verzekeringsdistributeurs optreden) dat zij moeten waarborgen dat die verzekeringsproducten een reële waarde bieden aan consumenten door:

- actief kwesties aan te pakken waarbij verzekeringsontwikkelaars een hoge beloning uitkeren aan verzekeringsdistributeurs voor de verkoop van kredietgerelateerde verzekeringen¹⁵⁰, en
- te voorkomen dat in het kader van bankverzekeringsmodellen¹⁵¹ schadelijke belangenconflicten ontstaan.

Een thematisch onderzoek van EIOPA naar bankverzekeringen¹⁵² gaf aanleiding tot ernstige bezorgdheid over de naleving van de fundamentele beginselen uit IDD. De bezorgdheid heeft vooral betrekking op de hoge commissies en belangenconflicten tussen ontwikkelaars, distributeurs en consumenten. Bij bankverzekeringsmodellen kan dit ertoe leiden dat verzekeringsproducten geen reële waarde bieden en dat consumenten een beperkte keuze hebben.

EIOPA verwacht van banken en verzekeringsondernemingen dat zij de belangen van consumenten centraal stellen en dat zij maatregelen nemen om verdere benadeling van consumenten te voorkomen. Zij formuleert daarbij specifieke verwachtingen in verband met de ontwikkeling van kredietgerelateerde verzekeringen en de overeenkomsten voor de distributie van dergelijke verzekeringen¹⁵³. Zij zal ook samen met de nationale toezichthouders nagaan of de financiële sector deze problemen onderzoekt en verder aanpakt.

¹⁴⁶ Art. 288 Wet Verzekeringen en Gedelegeerde Verordening 2017/2358 van 21 september 2017 tot aanvulling van Richtlijn (EU)2016/97 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot vereisten inzake producttoezicht en –governance voor verzekeringsondernemingen en verzekeringsdistributeurs.

¹⁴⁷ Dus voor de voornoemde reglementering van toepassing was.

¹⁴⁸ Zie hierover het persbericht op de website van de FSMA: [Onderzoek naar schuldsaldoverzekeringen bij consumentenkrediet | FSMA](#).

¹⁴⁹ Zie de website van EIOPA: https://www.eiopa.europa.eu/eiopa-calls-better-value-money-bancassurance-warning-banks-and-insurers-2022-10-04_en

¹⁵⁰ De waarschuwing heeft betrekking op de drie categorieën van kredietgerelateerde verzekeringsproducten die onder het thematisch onderzoek vallen. Het betreft meer bepaald verzekeringen die verband houden met een hypotheekkrediet, een consumentenkrediet of een creditcard.

¹⁵¹ De term “bankverzekeringsmodel” verwijst naar de aard van de relatie tussen een verzekeraar die kredietverzekeringsproducten ontwikkelt en een bank die namens de verzekeraar voorziet in een distributiekanaal voor die producten.

¹⁵² In totaal 174 verzekeraars en 145 banken hebben aan het thematisch onderzoek van EIOPA deelgenomen.

¹⁵³ Voor een volledig overzicht van de verwachtingen van EIOPA, zie de tekst van de waarschuwing op de website van EIOPA: https://www.eiopa.europa.eu/eiopa-calls-better-value-money-bancassurance-warning-banks-and-insurers-2022-10-04_en.

F. De FOD Economie geeft voorbeelden van informatieverplichtingen en gedragsregels die gelden voor kredietgevers en kredietbemiddelaars en die verband houden met verzekeringen bij kredieten

1. Kredietgevers en –bemiddelaars die consumentenkredieten aanbieden, moeten rekening houden met een aantal verplichtingen

- De precontractuele informatie in het SECCI-formulier “Europese standaardinformatie inzake consumentenkrediet”¹⁵⁴ moet onder meer vermelden of de consument verplicht is om een nevendienst, zoals een verzekering, af te sluiten.
- De kredietgever en de kredietbemiddelaar moeten bepaalde gedragsregels naleven als zij kredietproducten opstellen, advies geven over kredieten en als zij nevendiensten verlenen¹⁵⁵:

“De kredietgever en de kredietbemiddelaar treden bij het opstellen van kredietproducten of bij het toekennen van, bij het bemiddelen bij of bij het verlenen van adviesdiensten inzake krediet en, in voorkomend geval, bij nevendiensten aan consumenten, of bij het uitvoeren van een kredietovereenkomst, op een eerlijke, billijke, transparante en professionele wijze op, rekening houdend met de rechten en belangen van de consument. De activiteiten met betrekking tot de toekenning, bemiddeling of verlening van adviesdiensten aangaande kredietverstrekking of, in voorkomend geval, nevendiensten, worden gebaseerd op informatie over de omstandigheden van de consument en elke specifieke eis die de consument heeft medegedeeld, en op redelijke veronderstellingen aangaande de risico's gerelateerd aan de situatie van de consument gedurende de looptijd van de kredietovereenkomst.”.

- De kredietovereenkomst moet de gevraagde zekerheden en verzekeringen vermelden (indien van toepassing)¹⁵⁶.
- Wanneer de kredietgevers of kredietbemiddelaars adviesdiensten verstrekken, mag de beloningsstructuur voor de betrokken personeelsleden geen afbreuk doen aan hun vermogen om in het beste belang van de consument te handelen. De beloningsstructuur mag niet afhankelijk zijn van verkoopdoelstellingen¹⁵⁷.

2. Kredietgever en –bemiddelaars die hypothecaire kredieten aanbieden, moeten rekening houden met een aantal verplichtingen

- De algemene informatie in de prospectus bevat onder meer een aanduiding van de mogelijke, bijkomende kosten die niet in de totale kosten van het krediet zijn opgenomen en die de consument moet betalen in samenhang met de kredietovereenkomst¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Art. VII.70, § 1 WER, 11°: “(...) de eventuele verplichting tot het sluiten van een overeenkomst voor nevendiensten in verband met de kredietovereenkomst, onder meer een verzekering, indien het sluiten van dergelijke overeenkomst voor deze dienst verplicht is om het krediet, in voorkomend geval op de geadverteerde voorwaarden, te verkrijgen;”.

¹⁵⁵ Art. VII.70, § 1, laatste lid WER.

¹⁵⁶ Art. VII.78, § 3, 10° WER.

¹⁵⁷ Art. VII.114, § 6 WER.

¹⁵⁸ Art. VII.125, 2 de lid, 8° WER.

- De precontractuele informatie in het ESIS-formulier “Europees gestandaardiseerd informatieblad”¹⁵⁹ vermeldt onder meer de kosten die niet bekend zijn bij de kredietverlener en die geen deel uitmaken van het Jaarlijks Kosten Percentage.
- De kredietgever en eventueel de kredietbemiddelaar verstrekken de consument passende toelichtingen over de voorgestelde kredietovereenkomst(en) en eventuele nevendienst(en) zodat de consument in staat is te beoordelen of de voorgestelde kredietovereenkomsten en de nevendiensten aangepast zijn aan zijn behoeften en financiële situatie¹⁶⁰. De toelichtingen omvatten onder meer:

“indien er nevendiensten gebundeld zijn met een kredietovereenkomst, het antwoord op de vraag of elk onderdeel van de bundel afzonderlijk kan worden beëindigd en welke implicaties dat heeft voor de consument”.

- De kredietgever en de kredietbemiddelaar treden op een eerlijke, billijke, transparante en professionele wijze op, rekening houdend met de rechten en belangen van de consument bij:
  - o bij het opstellen van kredietproducten;
  - o bij het toekennen van adviesdiensten inzake krediet;
  - o bij het bemiddelen bij adviesdiensten inzake krediet;
  - o bij het verlenen van adviesdiensten inzake krediet;
  - o bij nevendiensten, of
  - o bij het uitvoeren van een kredietovereenkomst.

Deze activiteiten houden rekening met informatie over de omstandigheden van de consument en elke specifieke eis die de consument heeft medegedeeld, en met redelijke veronderstellingen over de risico's van de situatie van de consument gedurende de looptijd van de kredietovereenkomst¹⁶¹.

- De kredietgever en kredietbemiddelaar handelen in het belang van de consument bij het verlenen van adviesdiensten over een hypothecair krediet op de volgende wijze:¹⁶²
  - o Ze stellen zich op de hoogte van de behoeften en de omstandigheden van de consument.
  - o Ze bevelen geschikte kredietovereenkomsten aan en geven de consument een afschrift van dit advies¹⁶³.
  - o Ze waarschuwen de consument wanneer een kredietovereenkomst bepaalde risico's voor hem kan inhouden, gelet op zijn financiële situatie.
- De inhoud van het kredietcontract moet onder meer de gevraagde zekerheden en verzekeringen vermelden¹⁶⁴.
- Wanneer de kredietgevers of kredietbemiddelaars adviesdiensten verstrekken mag de beloningsstructuur voor de betrokken personeelsleden geen afbreuk doen aan hun vermogen om in het beste belang van de consument te handelen. De beloningsstructuur mag niet afhankelijk

¹⁵⁹ Art. VII.127 WER. Zie bijlage 3 over het model van de ESIS bij Boek VII WER.

¹⁶⁰ Art. VII.129 WER.

¹⁶¹ Art. VII.130 WER.

¹⁶² Art. VII.131, § 5 WER.

¹⁶³ Op een duurzame drager.

¹⁶⁴ Art. VII.134, § 3, 10° WER.

zijn van verkoopdoelstellingen¹⁶⁵. De overwegingen van de richtlijn hypothecair krediet vermelden het volgende:

*“De wijze waarop kredietgevers, kredietbemiddelaars en aangestelde vertegenwoordigers hun personeelsleden belonen, moet een van de fundamenteën voor het consumentenvertrouwen in de financiële sector vormen. Deze richtlijn voorziet in regels voor het belonen van personeelsleden teneinde praktijken als wanverkoop te beperken en te waarborgen dat de wijze van belonen van het personeel geen beletsel vormt voor het nakomen van de verplichting om de belangen van de consument in acht te nemen. Kredietgevers, kredietbemiddelaars en aangestelde vertegenwoordigers mogen in het bijzonder hun beloningsbeleid niet zo inrichten dat hun personeelsleden erdoor zouden worden gestimuleerd een bepaald aantal of type kredietovereenkomsten af te sluiten, **of bepaalde nevendiensten** aan de consument aan te bieden zonder daarbij uitdrukkelijk zijn belangen en behoeften in acht te nemen. In dat verband is het mogelijk dat lidstaten het nodig achten om te besluiten dat bepaalde praktijken, bijvoorbeeld het innen van vergoedingen door verbonden kredietbemiddelaars, tegen de belangen van een consument indruisen. De lidstaten moeten de mogelijkheid hebben te bepalen dat de door personeelsleden ontvangen beloning niet afhankelijk is van de rentevoet of het type van de met de consument afgesloten kredietovereenkomst.”¹⁶⁶*

3. Goede praktijk

Het is volgens de FOD Economie een goede praktijk om de verzekeringspremie mee op te nemen in het doel van het krediet als de consument het bedrag van de verzekeringspremie mee ontleent¹⁶⁷. Eenmalige verzekeringspremies worden immers vaak mee ontleend, met extra intresten voor de consument tot gevolg.

¹⁶⁵ Art. VII.147/30, § 6 WER.

¹⁶⁶ Overweging 35 van de richtlijn hypothecair krediet (eigen benadrukking).

¹⁶⁷ Guidelines over de kredietwaardigheidsbeoordeling van de consument in het kader van de toekenning van een consumentenkrediet: [Guidelines FOD Economie](#).

VIII. Overzichtstabel

Hier volgt een overzichtstabel van verschillende situaties van koppelverkoop waarvan een component een verzekering is. Deze tabel vat op schematische wijze de hiervoor beschreven standpunten samen.

Hoofdproduct	Nevenproduct (-dienst)	<i>Tying</i>	<i>Bundling</i>	Behoeft analyse voor verzekering
Verzekering	Product of dienst (geen verzekering)	V	V	V
Goed of dienst (geen verzekering)	Verzekering	X	V	V
Beleggingsdienst of -activiteit	Verzekering	V	V	V
Hypothecair krediet	Verzekering	X	V	V
Betaalrekening	Verzekering	X	V	V
Consumentenkrediet	Verzekering	X	V	V
Pakketreis	Reisverzekering	X	V	V

IX. Begrippen en FAQ

1. Wat is IDD?

De *Insurance Distribution Directive* (IDD) of de richtlijn (EU) 2016/97 van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie is een Europese richtlijn. Ze bevat regels over de distributie van verzekeringen, waaronder de gedragsregels en de bijhorende informatieverplichtingen.

De IDD-richtlijn is omgezet in Belgisch recht door de wet van 6 december 2018¹⁶⁸. Ze is een herschikking van richtlijn 2002/92/EG van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling (de IMD-richtlijn).

---

¹⁶⁸ Wet tot omzetting van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende de verzekeringsdistributie, *BS*, 18 december 2018. Deze wet wijzigde de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

2. Wat is de ‘Wet Verzekeringen’?

De Wet Verzekeringen is de afkorting van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

3. Wat is WER?

WER is de afkorting van Wetboek van Economisch Recht.

4. Wie is een klant in de zin van de gedragsregels uit de Wet Verzekeringen?

Noch de IDD-richtlijn, noch de Belgische regelgeving definiëren het begrip klant¹⁶⁹.

a) Interpretatie van de FSMA

Bij een verzekeringsovereenkomst zijn er mogelijk verschillende natuurlijke of rechtspersonen betrokken: de verzekeringnemer, de verzekerde en de begunstigde zijn immers niet noodzakelijk dezelfde persoon.

- Als de verzekeringnemer, de verzekerde en de begunstigde dezelfde persoon zijn, is deze persoon de '*klant*' in de zin van de wetgeving over verzekeringsdistributie.
- Als de verzekeringnemer en/of de verzekerde en/of de begunstigde verschillende personen zijn, kan elk van deze partijen in principe de '*klant*' zijn. In deze situaties is de FSMA van mening dat het begrip '*klant*' geïnterpreteerd moet worden naargelang de aard van de gedragsregel of informatieverplichting en de aard van de verzekering (zie hieronder). In de meeste gevallen zal de klant de verzekeringnemer zijn.

b) Enkele toepassingen van het begrip 'klant'

- De **verzekeringnemer** sluit een verzekeringsovereenkomst af met een verzekeringsonderneming, eventueel door bemiddeling van een verzekeringstussenpersoon. Bij de wettelijke verplichtingen die te maken hebben met het afsluiten van de verzekeringsovereenkomst¹⁷⁰ en de betaling van de premie, zal de verzekeringnemer meestal de klant zijn.
- De **begunstigde** is steeds diegene in wiens voordeel de verzekeringsprestaties bedongen zijn. Bij de wettelijke verplichtingen die slaan op de uitvoering van de verzekeringsprestatie of rechten die uit de polis voortvloeien¹⁷¹, zal volgens de FSMA de begunstigde ook als klant kwalificeren. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de uitbetaling van de verzekerde som aan de begunstigde naar aanleiding van het overlijden van de verzekerde bij een levensverzekering met overlijdensdekking. In dat geval is de begunstigde de klant voor de toepassing van onder andere de fundamentele gedragsregel (of algemene zorgplicht) of de gedragsregels over belangenconflicten.
- De **verzekerde** bij schadeverzekeringen is diegene die door de verzekering gedekt is tegen vermogensschade¹⁷². Bij de wettelijke verplichtingen die te maken hebben met de verzekerde prestatie¹⁷³ zal volgens de FSMA de verzekerde ook als klant kwalificeren. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn als de verplichting betrekking heeft op de uitbetaling van de schadevergoeding ten gunste van de benadeelden¹⁷⁴.

Het is de taak van de verzekeringsdistributeurs om hun beleid en procedures over de gedragsregels, bijvoorbeeld in verband met de belangenconflicten, zo uit te werken dat zij het belang van de

---

¹⁶⁹ Wettelijke definitie van het begrip klant in collectieve verzekeringen, *infra*.

¹⁷⁰ Bijvoorbeeld de algemene gedragsregel, de reglementering inzake belangenconflicten, de behoeftanalyse en het overhandigen van de precontractuele informatie.

¹⁷¹ Bijvoorbeeld als de begunstigde zijn begunstiging heeft aanvaard.

¹⁷² Art. 5, 17°, a) Wet Verzekeringen.

¹⁷³ Bijvoorbeeld de algemene gedragsregel of reglementering inzake belangenconflicten.

¹⁷⁴ Bij een persoonsverzekering is de verzekerde degene in wiens persoon het risico van het zich voordoen van het verzekerde voorval gelegen is, zie art. 5, 17°, b) Wet Verzekeringen.

(potentiële) klant dienen, ongeacht welke hoedanigheid de (potentiële) klant aanneemt (verzekeringnemer, begunstigde, ...).

c) Begrip klant bij collectieve verzekeringen

Wettelijke basis
Art. 279, § 2 Wet Verzekeringen

De Wet Verzekeringen¹⁷⁵ definieert wel wie ‘de klant’ is bij collectieve verzekeringen *waarbij de afzonderlijke leden niet individueel het besluit kunnen nemen om zich aan te sluiten*. In deze situatie is de klant ‘de vertegenwoordiger van een groep leden die een verzekeringsovereenkomst afsluit’ en dus niet het aangesloten lid.

In deze situatie moet de vertegenwoordiger van de groep onmiddellijk na de aansluiting van het lid, dit aangesloten lid alle inlichtingen verstrekken die vereist zijn op grond van de Wet Verzekeringen.

Deze invulling van het begrip klant is afgeleid een overweging van de IDD-richtlijn¹⁷⁶:

“In geval van groepsverzekeringen moet onder “klant” worden verstaan, de vertegenwoordiger van een groep leden die een verzekeringsovereenkomst afsluit namens een groep leden waarbij de afzonderlijke leden niet een individueel besluit kunnen nemen om zich aan te sluiten, zoals bij een verplichte bedrijfspensioenregeling. De vertegenwoordiger van de groep moet onverwijld na de inschrijving van het lid in de groepsverzekering, in voorkomend geval, het informatiedocument over het verzekeringsproduct en de informatie over de gedragsregels van de distributeur verstrekken.”

¹⁷⁵ Art. 279, § 2 Wet Verzekeringen.

¹⁷⁶ Overweging 49 van IDD.

5. Wat is een collectieve verzekeringsovereenkomst in deze praktijkgids?

Een collectieve verzekeringsovereenkomst is een raamcontract gesloten tussen een verzekeringsonderneming en een verzekeringnemer in het kader waarvan de verzekeringnemer zijn klanten of potentiële klanten aanbiedt om zich aan te sluiten bij het raamcontract of hen daartoe verplicht, met als bedoeling dat zij zich aansluiten bij de verzekering.

Voorbeelden van collectieve verzekeringen zijn:

- groepsverzekeringen in het kader van pensioensverzekeringen van de tweede pijler;
- andere collectieve verzekeringen, zoals bijvoorbeeld:
  - o een collectieve verzekering afgesloten door een bank voor de aankopen die haar klanten doen met een betaalkaart van die bank;
  - o een collectieve verzekering die een sportclub afsluit voor haar leden.

6. Wat is een behoefteanalyse en wat moet de verzekeringsdistributeur ermee doen?

Wettelijke basis
Art. 284, § 1 en 2 Wet Verzekeringen

De verzekeringsdistributeur moet de verlangens en behoeften van de klant vaststellen **voor** hij een verzekeringsovereenkomst afsluit.

Iedere verzekeringsovereenkomst die de verzekeringsdistributeur voorstelt, moet immers in overeenstemming zijn met de verlangens en behoeften van de klant. Dit geldt ook voor situaties waarin de verzekeringsdistributeur **geen** [advies](#) geeft.

Wanneer de verzekeringsdistributeur voorafgaand aan de verkoop van een specifiek verzekeringsproduct advies geeft, doet hij een gepersonaliseerde aanbeveling aan de klant waarin hij uitlegt waarom een bepaald product **het best** aansluit bij de verlangens en behoeften van de klant.

7. Wat is advies in de zin van de Wet Verzekeringen?

Wettelijke basis
Art. 5, 47° Wet Verzekeringen – begrip advies
Art. 5, 48° Wet Verzekeringen – begrip gepersonaliseerde aanbeveling
Art. 284, § 1 en 3 Wet Verzekeringen
Art. 295, § 3 Wet Verzekeringen – advies op onafhankelijke basis

Advies is het geven van een gepersonaliseerde aanbeveling aan een klant over één of meerdere verzekeringsovereenkomsten, op verzoek van de klant of op initiatief van de verzekeringsdistributeur.

Een **gepersonaliseerde aanbeveling** is een aanbeveling over één of meerdere verzekeringsovereenkomsten die wordt voorgesteld als een aanbeveling die geschikt is voor de persoon in kwestie, of die berust op een afweging van zijn persoonlijke omstandigheden.

Een aanbeveling is geen gepersonaliseerde aanbeveling

- als ze aan het publiek wordt gedaan, bijvoorbeeld op de website van een verzekeringsonderneming¹⁷⁷, of
- als ze uitsluitend door middel van distributiekkanalen gedaan wordt waarbij informatie openbaar gemaakt wordt of kan worden, bijvoorbeeld in kranten of op de radio¹⁷⁸.

Advies kan zowel door de verzekeringsonderneming als door een (neven)verzekeringsstussenpersoon worden verstrekt.

De vraag of er al dan niet sprake is van advies, is een feitenkwestie. Zelfs als de verzekeringsdistributeur de klant meedeelt dat hij geen advies verstrekt, of zelfs als de klant zou hebben aangegeven dat hij geen advies wenst te ontvangen, dan nog moet de verzekeringsdistributeur voldoen aan de vereisten die gelden bij advies als uit de feiten blijkt dat de aan de klant verstrekte dienst aan de definitie van "advies" voldoet.

Een belangrijk element voor de beoordeling of er al dan niet advies wordt verstrekt, is volgens de FSMA de vraag of de context¹⁷⁹ of de feitelijke elementen¹⁸⁰ van de dienstverlening redelijkerwijze de indruk zouden kunnen wekken dat de verzekeringsdistributeur advies verstrekt.

Er kan over elke soort verzekeringsovereenkomst advies worden gegeven. Het geven van advies is dus niet beperkt tot 'beleggingsadvies' over [verzekeringen met een beleggingscomponent](#). Ook voor verzekeringen niet-leven kan de verzekeringsdistributeur immers een gepersonaliseerde aanbeveling doen.

De FSMA is van oordeel dat het aantal gevallen waarin verzekeringsovereenkomsten aan de klanten worden aangeboden zonder dat daarbij advies wordt verstrekt, in de praktijk wellicht eerder beperkt is. Verzekeringen worden vaak verkocht tijdens een *face to face* contact met de klant. In dat geval is

¹⁷⁷ Deel dat bestemd is voor het publiek.

¹⁷⁸ Distributiekkanalen in de zin van artikel 2, eerste lid, 26° van de Wet van 2 augustus 2002.

¹⁷⁹ De verzekeringsdistributeur onderhoudt bijvoorbeeld sinds geruime tijd een zakenrelatie met de klant, van wie hij de kenmerken dus goed kent, met als gevolg dat hij die klant geregeld verzekeringen voorstelt waarvan hij meent dat die aan de behoeften en verlangens van de klant beantwoorden.

¹⁸⁰ De distributeur stuurt de klant bijvoorbeeld de beschrijving van een beleggingsverzekering, samen met een gepersonaliseerde e-mail waarin hij vermeldt dat personen met dezelfde kenmerken als de klant geregeld zo'n verzekering sluiten.

er meestal sprake van advies omdat de verzekeringsdistributeur meestal een gepersonaliseerde aanbeveling geeft aan de klant op basis van de informatie die deze klant hem verstrekt heeft.

In theorie is het mogelijk dat een klant zelf vraagt om een bepaald verzekeringsproduct te kopen zonder dat er sprake is van advies. Zoals hoger gezegd, mag de klant echter ook niet de indruk krijgen dat de verzekeringsdistributeur advies geeft.

8. Wat is een consument in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.1, 2° WER

Een consument is iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen.

9. Wat is een verzekeringsdistributeur?

Wettelijke basis
Art. 5, 55° Wet Verzekeringen

Een verzekeringsdistributeur is:

- een verzekeringstussenpersoon (verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent, verzekeringssub-agent of gevolmachtigd onderschrijver), of
- een verzekeringsonderneming, of
- een nevenverzekeringstussenpersoon.

Met 'verzekeringsdistributeur' bedoelen we in deze praktijkgids verzekeringsondernemingen, verzekeringstussenpersonen en niet-vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen. Zie ook FAQ 10 tot 12.

10. Wat is een verzekeringstussenpersoon?

Wettelijke basis
Art. 5, 20° Wet Verzekeringen

Een verzekeringstussenpersoon is elke rechtspersoon of elke natuurlijke persoon die:

- werkt als zelfstandige in de zin van de sociale wetgeving, en
- geen verzekerings- of herverzekeringsonderneming en geen nevenverzekerings-tussenpersoon is, en
- tegen vergoeding, toegang heeft tot het verzekeringsdistributiebedrijf of het verzekeringsdistributiebedrijf uitoefent.

Er bestaan meerdere categorieën van verzekeringstussenpersonen: verzekeringsmakelaars, verzekeringsagenten, verzekeringssubagenten en gevolmachtigde onderschrijvers.

Om de leesbaarheid te vergroten, wordt met het begrip 'verzekeringstussenpersoon' in de praktijkgids ook een 'niet-vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon' bedoeld, tenzij anders aangeduid. Zie ook FAQ 11 en 12.

11. Wat is een nevenverzekeringstussenpersoon?

Wettelijke basis

Art. 5, 56° Wet Verzekeringen

Het begrip ‘nevenverzekeringstussenpersoon’ verwijst naar een nieuwe categorie van verzekeringsdistributeurs die met de omzetting van de IDD-richtlijn in de Belgische wetgeving werd ingevoerd.

Het begrip **nevenverzekeringstussenpersoon** vereist dat er voldaan is aan de volgende voorwaarden:

- De entiteit is een natuurlijke persoon of een rechtspersoon.
- De entiteit is geen kredietinstelling en ook geen beleggingsonderneming¹⁸¹.
- [Verzekeringsdistributie](#) is niet de hoofdberoepswerkzaamheid van de betrokken entiteit.

Voorbeelden van mogelijke hoofdberoepswerkzaamheden van nevenverzekeringstussenpersonen zijn:

- reisbureaus;
- verkopers van tickets voor evenementen;
- verhuizers.

Zij moeten dan uiteraard voldoen aan alle voorwaarden om als nevenverzekerings-tussenpersoon te worden gekwalificeerd.

- De door de entiteit aangeboden verzekeringsproducten vormen een aanvulling op een goed of dienst:
  - Als de verzekeringsproducten uitsluitend andere risico's dekken dan levensverzekerings- of aansprakelijkheidsrisico's (bv. een ziekteverzekering) moeten zij een aanvulling vormen op een goed of dienst. Het kan gaan om elk type verzekeringsproduct dat nauw verband houdt met een goed of dienst. De verzekeringsproducten hoeven overigens geen aanvulling te vormen op goederen of diensten die worden geleverd door de entiteit zelf, maar mogen ook een aanvulling vormen op goederen of diensten die worden geleverd door een derde.
  - Als de verzekeringsproducten (met name) levensverzekerings- of aansprakelijkheidsrisico's dekken, moeten zij een aanvulling vormen op goederen of diensten die de entiteit zelf levert in het kader van haar hoofdberoepswerkzaamheid. Dit betekent dat de entiteit het goed of de dienst waarop die verzekering een aanvulling vormt, zelf moet hebben verkocht of verstrekt.
- De entiteit ontvangt een vergoeding voor haar verzekeringsdistributieactiviteiten.

De FSMA begrijpt deze voorwaarde als volgt:

- Deze vergoeding moet verband houden met de verzekeringsdistributieactiviteit.
- Het loutere feit dat de verzekeringsdistributieactiviteit kadert in de commerciële activiteit van de entiteit, zodat dit haar mogelijk zou toelaten nieuwe klanten aan te trekken, vormt op zich geen vergoeding van de verzekeringsdistributieactiviteit.

¹⁸¹ In de zin van artikel 4, lid 1, punt 1) en 2) van Verordening (EU) 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad.

- De identiteit van de persoon (verzekeraar, klant of derde) die de verzekerings-distributieactiviteit vergoedt, is niet relevant.

Een voorbeeld: een kleine vzw, die hoofdzakelijk steunt op vrijwilligers, organiseert sportactiviteiten voor de inwoners uit haar gemeente. Ze biedt aan de deelnemers een verzekering aan op facultatieve basis. Hiervoor ontvangt ze geen enkele vorm van vergoeding. Deze vzw krijgt geen kwalificatie als (neven)verzekeringstussenpersoon.

Een nevenverzekeringstussenpersoon mag handelen onder de verantwoordelijkheid van een verzekeringsonderneming of van een verzekeringsmakelaar of –agent.

Als de tussenpersoon ook voldoet aan de respectievelijke voorwaarden van de categorieën van verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent, verzekeringssubagent of gevolmachtigde onderschrijver, kan de entiteit ervoor kiezen om een inschrijving aan te vragen:

- in de categorie van nevenverzekeringstussenpersoon;
- in één van de volgende categorieën, afhankelijk van de feitelijke situatie:
  - verzekeringsmakelaar,
  - verzekeringsagent,
  - verzekeringssubagent,
  - gevolmachtigde onderschrijver.

12. Wat is een 'vrijgestelde' nevenverzekeringstussenpersoon?

Wettelijke basis

Art. 5, 56° Wet Verzekeringen

Art. 258, § 1 Wet Verzekeringen

1. Sommige nevenverzekeringstussenpersonen zijn niet onderworpen aan de regelgeving over de gedragsregels en de bijhorende informatievereisten

Er zijn twee soorten nevenverzekeringstussenpersonen:

- De nevenverzekeringstussenpersonen die niet onderworpen zijn aan de regelgeving over de gedragsregels en de bijhorende informatievereisten van deel 6 van de Wet Verzekeringen. Zij worden in deze praktijkgids en de werkprogramma's van de FSMA de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen genoemd.
- De andere nevenverzekeringstussenpersonen. Zij worden in deze praktijkgids en de werkprogramma's van de FSMA de **niet-vrijgestelde** nevenverzekeringstussenpersonen genoemd. De niet-vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen moeten, op enkele uitzonderingen na, dezelfde gedragsregels en informatieverplichtingen naleven als de verzekeringstussenpersonen.

Om de leesbaarheid te vergroten, wordt met het begrip 'verzekeringstussenpersoon' in de praktijkgids ook een 'niet-vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon' bedoeld, tenzij anders aangeduid.

De gedragsregels en de bijhorende informatievereisten, en meer algemeen de verplichtingen van Deel 6 van de Wet Verzekeringen, zijn niet van toepassing op de nevenverzekeringstussenpersoon wanneer de volgende twee voorwaarden cumulatief vervuld zijn:

- De verzekering vormt een aanvulling op de levering van het goed of de verrichting van de dienst door de aanbieder en dekt specifieke risico's.

De specifieke risico's zijn:

- Het risico van defect, verlies van, of beschadiging van het door die aanbieder geleverde goed of het niet-gebruik van de dienst die geleverd wordt door die aanbieder. Nevenverzekeringstussenpersonen die bemiddelen voor dekkingen leven of burgerlijke aansprakelijkheid zijn dus nooit vrijgesteld.
- Het risico van beschadiging of verlies van bagage en andere risico's die verbonden zijn aan een bij die aanbieder geboekte reis.
- **Het bedrag van de premie voor het verzekeringsproduct blijft onder een bepaalde drempel.**
  - Als de verzekering een dienst met een duurtijd van drie maanden of minder dekt, bedraagt de premie per verzekerde persoon niet meer dan 200 euro.
  - Als de verzekering een goed of een dienst met een duurtijd van meer dan drie maanden dekt, bedraagt de premie, per verzekerde persoon en pro rata berekend op jaarbasis, niet meer dan 200 euro (taksen niet inbegrepen).

2. De verzekeringsonderneming of -tussenpersoon die samenwerkt met de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon heeft bijkomende verplichtingen

Wettelijke basis

Art. 258, § 2 Wet Verzekeringen

Vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen moeten de gedragsregels en bijhorende informatie-verplichtingen van Deel 6 van de Wet Verzekeringen niet naleven. De wetgeving voorziet wel in een andere vorm van bescherming van de consument. Verzekeringsondernemingen of -tussenpersonen die een beroep doen op een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon om een verzekerings-distributieactiviteit uit te oefenen, moeten waken over de naleving van de volgende regels:

- a) Er wordt **informatie ter beschikking** gesteld van de klant, voordat de verzekerings-overeenkomst wordt gesloten, over:
  - de identiteit en het adres van de verzekeringsonderneming of verzekeringstussenpersoon;
  - de procedures om een klacht in te dienen tegen de verzekeringsonderneming of -tussenpersoon waarmee de nevenverzekeringstussenpersoon samenwerkt¹⁸².
- b) Er bestaan **passende en proportionele regelingen** om:
  - rekening te houden met de verlangens en behoeften van de klant alvorens een overeenkomst voor te stellen;
  - te voldoen aan de verplichting om zich altijd op loyale, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van de klanten bij verzekeringsdistributieactiviteiten¹⁸³;
  - te voldoen aan de verplichting dat de informatie die aan klanten of potentiële klanten verstrekt wordt – en die verband houdt met het onderwerp van de Wet Verzekeringen en haar uitvoeringsbesluiten – steeds correct, duidelijk en niet misleidend is. Dit geldt ook voor publicitaire mededelingen. Deze moeten ook altijd duidelijk als zodanig herkenbaar zijn¹⁸⁴.
  - er voor te zorgen dat de verzekeringsdistributeur niet op zodanige wijze beloond wordt of de prestaties van zijn werknemers niet op zodanige wijze beloont of beoordeelt dat er conflicten ontstaan met zijn plicht om te handelen in het belang van zijn klanten. *Een verzekeringsdistributeur mag op het vlak van beloning, verkoopdoelen of anderszins geen*

¹⁸² Artikel 265 Wet Verzekeringen bepaalt dat verzekerings-, (niet-vrijgestelde) nevenverzekerings-, en herverzekeringsstussenpersonen interne beleidsmaatregelen vaststellen en interne procedures toepassen om ervoor te zorgen dat klachten die aan hen worden gericht over een verzekerings- of herverzekeringsovereenkomst of betreffende de verzekerings- of herverzekeringsdienst die aan de klager werd verleend, op een deskundige en eerlijke wijze worden onderzocht en dat de klager in elke geval een antwoord ontvangt.

Artikel 276 Wet Verzekeringen bepaalt dat de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen interne beleidsmaatregelen vaststellen en interne procedures toepassen om ervoor te zorgen dat klachten die aan hen gericht worden over een verzekerings- of herverzekeringsovereenkomst of betreffende de verzekerings- of herverzekeringsdienst die aan de klager werd verleend op een deskundige en eerlijke wijze worden onderzocht en dat de klager in elk geval een antwoord ontvangt.

Het is over deze procedures van de verzekeringsonderneming/verzekeringstussenpersoon dat de klant geïnformeerd moet worden als een verzekeringsonderneming/verzekeringstussenpersoon samenwerkt met een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon.

¹⁸³ Art. 279, § 1 Wet Verzekeringen.

¹⁸⁴ Art. 279, § 2, eerste lid Wet Verzekeringen.

regeling hanteren die hemzelf of zijn werknemers ertoe kan aanzetten een klant een bepaald verzekeringsproduct aan te bevelen, terwijl de verzekeringsdistributeur een ander verzekeringsproduct zou kunnen aanbieden dat beter aan de behoeften van de klant zou voldoen¹⁸⁵;

- te voldoen aan de wettelijke verplichtingen inzake koppelverkoop¹⁸⁶.
- c) Het informatiedocument over het verzekeringsproduct (**IPID**) wordt aan de klant verstrekt bij verzekeringen niet-leven¹⁸⁷.
- d) De natuurlijke personen die bij de nevenverzekeringstussenpersonen rechtstreeks deelnemen aan de verzekeringsdistributie, in contact met het publiek, **kennen de essentiële kenmerken van de betrokken verzekeringsproducten** en zijn in staat deze aan de klanten toe te lichten.

Het is de verzekeringsonderneming of de verzekeringstussenpersoon die met de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen samenwerkt, die er zorg voor moet dragen dat deze gedragsregels gerespecteerd worden¹⁸⁸.

De FSMA kan maatregelen nemen tegen of sancties opleggen aan de verzekeringsonderneming of de verzekeringstussenpersoon die met een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon samenwerkt zonder erover te waken dat de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon de hogervermelde regels naleeft. Dit kan bijvoorbeeld door zelf bepaalde verplichtingen op te leggen aan de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon.

---

¹⁸⁵ Art. 279, § 3 Wet Verzekeringen.

¹⁸⁶ Art. 286 Wet Verzekeringen.

¹⁸⁷ Art. 284, § 5 Wet Verzekeringen.

¹⁸⁸ Wetsontwerp tot omzetting van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende de verzekeringsdistributie, *Parl.St. Kamer*, 2017-18, nr. 54 3297/001, 27.

13. Wat is een onderneming in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. I.1, 1° WER

a) De algemene definitie van het WER

Een onderneming is elk van volgende organisaties:

- iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent;
- iedere rechtspersoon;
- iedere andere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid.

Tenzij anders bepaald, zijn de volgende organisaties geen ondernemingen in de zin van het WER:

- iedere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid met de volgende kenmerken:
  - o ze heeft geen uitkeringsoogmerk, en
  - o ze heeft in feite geen uitkeringen verricht aan haar leden of aan personen die een beslissende invloed uitoefenen op het beleid van de organisatie;
- iedere publiekrechtelijke rechtspersoon die geen goederen of diensten aanbiedt op een markt;
- de Federale Staat, de gewesten, de gemeenschappen, de provincies, de hulpverleningszones, de prezones, de Brusselse Agglomeratie, de gemeenten, de meergemeentezones, de binnengemeentelijke territoriale organen, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

b) De definitie voor de bepalingen van Boek VI WER

Wettelijke basis
Art. I.8, 39° WER

Voor de verplichtingen van Boek VI WER geldt een andere definitie:

Een onderneming is hier iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen.

14. Wat is een handelspraktijk in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.8, 23° WER

Een handelspraktijk is

- iedere handeling,
- omissie,
- gedraging,
- voorstelling van zaken, of
- commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een onderneming,

die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product.

15. Wat is een kredietgever in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 34° WER

Een kredietgever is elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die een krediet toestaat in het raam van zijn handels- of beroepsactiviteiten.

Kredietverlening dient niet noodzakelijk de beroepsactiviteit te zijn van de kredietgever. Het criterium van de beroepsactiviteit moet de kredietgever in de zin van boek VII WER onderscheiden van een persoon die uitzonderlijk en zonder winstgevend doel een krediet verstrekt voor redenen die vreemd zijn aan een beroepsactiviteit, bijvoorbeeld een lening aan een ouder of vriend. De notie van beroepsactiviteit vereist dus niet dat kredieten worden toegekend op een herhaaldelijke wijze zoals een kredietonderneming dit doet.

Elke kredietgever moet over een vergunning van de FSMA beschikken of bij de FSMA geregistreerd zijn als kredietgever voor hij zijn activiteit mag uitoefenen¹⁸⁹.

Specifieke situatie:

Een persoon die een kredietovereenkomst aanbiedt of sluit, is geen kredietgever wanneer deze overeenkomst het voorwerp uitmaakt van een onmiddellijke overdracht of indeplaatsstelling ten gunste van een vergunninghoudende of geregistreerde kredietgever aangewezen in de overeenkomst. Deze persoon wordt wel gelijkgesteld met een kredietbemiddelaar. Zie FAQ 16.

Er zijn twee soorten kredietgevers:

Een "kredietgever inzake hypothecair krediet" is actief is op het vlak van het hypothecair krediet.
Een "kredietgever inzake consumentenkrediet" is actief is op het vlak van het consumentenkrediet.

---

¹⁸⁹ Art. VII.159 WER.

16. Wat is een kredietbemiddelaar in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. I.9, 35° WER

Een kredietbemiddelaar is een rechtspersoon of een natuurlijke persoon

- die werkzaam is als zelfstandige in de zin van de sociale wetgeving,
- die kredietbemiddelingsactiviteiten uitoefent in het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten tegen een vergoeding (in de vorm van geld of enig ander overeengekomen economisch voordeel) en
- die niet optreedt als kredietgever.

Kredietbemiddelaars moeten worden ingeschreven bij de FSMA voor zij hun activiteiten kunnen aanvangen¹⁹⁰.

Specifieke situatie:

Een persoon die kredietovereenkomsten aanbiedt of toestaat die het voorwerp uitmaken van een onmiddellijke overdracht of indeplaatsstelling ten gunste van een andere kredietgever aangewezen in de overeenkomst wordt gelijkgesteld met een kredietbemiddelaar.

---

¹⁹⁰ Art. VII.180, § 1 WER voor het hypothecair krediet en art; VII.184, § 1 WER voor het consumentenkrediet.

17. Wat is een kredietovereenkomst in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 39° WER

Een kredietovereenkomst is elke overeenkomst waarbij een kredietgever een krediet verleent of toezegt aan een consument. Dit kan de volgende vormen aannemen:

- uitstel van betaling,
- een lening,
- elke andere gelijkaardige betalingsregeling.

De overeenkomst waarbij een hypotheek wordt verleend tot zekerheid van een geopend krediet¹⁹¹ wordt niet beschouwd als een kredietovereenkomst in de zin van boek VII WER.

---

¹⁹¹ Zoals bedoeld in artikel 80, derde lid, van de hypotheekwet van 16 december 1851.

18. Wat is een koppelverkoop bij kredieten in de zin van boek VII WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 88° WER

Koppelverkoop in de zin van boek VII van het WER is een aanbod of verkoop van een kredietovereenkomst als onderdeel van een pakket met andere onderscheiden financiële producten of diensten waarbij de kredietovereenkomst **niet afzonderlijk** wordt aangeboden aan de consument. Een verzekering kan zo'n ander financieel product zijn.

Deze praktijkgids gebruikt voor deze praktijk ook het begrip *tying*.

19. Wat is gebundelde verkoop bij kredieten in de zin van boek VII WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 89° WER

Gebundelde verkoop in de zin van Boek VII WER is een aanbod of verkoop van een kredietovereenkomst als onderdeel van een pakket met andere onderscheiden financiële producten of diensten, waarbij de kredietovereenkomst **ook afzonderlijk beschikbaar** is voor de consument. Een verzekering kan zo'n ander financieel product zijn.

Deze praktijkgids gebruikt voor deze praktijk ook het begrip *bundling*.

De voorwaarden van het krediet, bijvoorbeeld de rentevoet, kunnen voordeliger zijn als de kredietovereenkomst wordt aangeboden in combinatie met de nevendienst dan als de kredietovereenkomst afzonderlijk wordt aangeboden of verkocht.

20. Wat betekent het begrip ‘tying’ in deze praktijkgids?

Tying is geen wettelijk gedefinieerd begrip. Deze praktijkgids gebruikt het begrip *tying* als de verschillende componenten van het pakket of de overeenkomst verplicht samen afgenomen moeten worden. Met andere woorden, de klant is verplicht om de verzekering en een ander goed of een andere dienst samen aan te kopen.

21. Wat betekent het begrip ‘bundling’ in deze praktijkgids?

Bundling is geen wettelijk gedefinieerd begrip. Deze praktijkgids gebruikt het begrip *bundling* als het mogelijk is om de componenten van een pakket of overeenkomst afzonderlijk aan te schaffen. Met andere woorden, de klant heeft de mogelijkheid om de verzekering en het ander goed of de andere dienst afzonderlijk aan te kopen.

22. Wat is een gezamenlijk aanbod in de zin van Boek VI WER?

Wettelijke basis
Art. 1.8., 21° WER

Een gezamenlijk aanbod is een aanbod waarbij de al dan niet kosteloze verkrijging van goederen of diensten gebonden is aan de verkrijging van andere goederen of diensten¹⁹².

Deze praktijkgids gebruikt voor deze praktijk ook het begrip *tying*.

---

¹⁹² Deze definitie is versoepeld sinds de Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming. Vroeger werd elk gezamenlijk aanbod met „alle andere voordelen of titels gebonden aan de verkrijging van andere zelfs gelijke producten of diensten” eveneens verboden.

23. Wat is een financiële dienst in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.8.,18° WER

Een financiële dienst is iedere dienst op gebied van:

- bankactiviteiten
- kredietverstrekking
- verzekering
- individuele pensioenen
- beleggingen
- betalingen.

24. Wat is professionele toewijding in de zin van Boek VI WER?

Wettelijke basis
Art. 1.8.,25° WER

Professionele toewijding is het normale niveau van bijzondere vakkundigheid en zorgvuldigheid dat redelijkerwijs, volgens de eerlijke handelsgebruiken, van een onderneming in haar activiteitsdomein mag worden verwacht tegenover consumenten.

De definitie van “professionele toewijding” verwijst uitdrukkelijk naar het feit dat rekening moet worden gehouden met het “activiteitsdomein” van de onderneming. De FSMA meent dat een hoge graad van zorgvuldigheid mag worden verwacht van ondernemingen in de financiële sector, daarbij rekening houdend met de complexiteit en de risico's van de concrete financiële diensten.

25. Wanneer is er sprake van wezenlijke verstoring van het economische gedrag van de consument in de zin van Boek VI WER?

Wettelijke basis
Art. 1.8.,24° WER

Er is sprake van een wezenlijke verstoring van het economische gedrag van de consument als een handelspraktijk wordt gebruikt om het vermogen van een consument, om een geïnformeerd besluit te nemen, merkbaar te beperken waardoor de consument tot een transactie besluit waartoe hij anders niet had besloten.

26. Wat is een hypothecair krediet in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9.53/1°, 2° en 3° WER

Er zijn hypothecaire kredieten met een onroerende bestemming of met een roerende bestemming.

Een hypothecair krediet **met een onroerende bestemming**¹⁹³ is een kredietovereenkomst

- met als waarborg
  - o een recht op de voor bewoning bestemde onroerende goederen of
  - o een hypothecaire zekerheid
- die bestemd is voor
  - o de financiering van het verwerven of behouden van onroerende zakelijke rechten en de ermee verband houdende kosten en belastingen, of
  - o de herfinanciering van een dergelijke kredietovereenkomst.

Een hypothecair krediet **met een roerende bestemming** is een kredietovereenkomst

- met als waarborg
  - o een recht op voor bewoning bestemde onroerende goederen, of
  - o een hypothecaire zekerheid
- die niet bestemd is voor
  - o de financiering van het verwerven of behouden van onroerende zakelijke rechten en de ermee verband houdende kosten en belastingen, of
  - o de herfinanciering van een dergelijke kredietovereenkomst.

---

¹⁹³ Ook de volgende kredieten worden beschouwd als een hypothecair krediet met een onroerende bestemming:

- a) de kredietovereenkomst niet gewaarborgd door een hypothecaire zekerheid bestemd voor de financiering van het verwerven of behouden van onroerende zakelijke rechten, met uitzondering van de renovatie van een onroerend goed;
- b) de kredietovereenkomst bestemd voor het verwerven of behouden van een schip dat als woonboot is ingericht of zal worden ingericht. Een woonboot is een schip of een drijvend vast tuig dat voor bewoning is ingericht en dat permanent is aangemeerd met een vergunning of concessie voor het gebruik van een aanmeerplaats.

27. Wat is een consumentenkrediet in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 54° WER

Een consumentenkrediet is een krediet dat wordt verstrekt aan een consument en dat geen hypothecair krediet is.

De benaming en de vorm zijn hierbij niet van belang.

28. Wat is een nevendienst bij een hypothecair krediet of een consumentenkrediet in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. 1.9, 70° WER

Een nevendienst in de zin van Boek VII WER is een dienst die de kredietgever of kredietbemiddelaar aan de consument aanbiedt in samenhang¹⁹⁴ met de kredietovereenkomst.

Deze definitie dekt uiteenlopende diensten en producten, bijvoorbeeld:

- verzekeringen, bijvoorbeeld overlijdensverzekeringen, gemengde levensverzekeringen, schuldsaldoverzekeringen, brandverzekering;
- beleggingsverzekeringen, bijvoorbeeld een tak 23-verzekering;
- andere financiële diensten, bijvoorbeeld een zichtrekening met domiciliëring.

Het kan gaan om een dienst die wordt aangeboden door de kredietgever of de kredietbemiddelaar of om een kredietvoorwaarde.

¹⁹⁴ Het begrip 'nevendienst' is overgenomen uit artikel 4.4. van de richtlijn hypothecair krediet: Een nevendienst is een dienst die samen met de kredietovereenkomst aan de consument wordt aangeboden. In de Engelse versie van de richtlijn bevat de volgende definitie: "‘Ancillary service’ means a service offered to the consumer in conjunction with the credit agreement."

In de Franse versie van de richtlijn bevat de volgende definitie: «service auxiliaire»: un service proposé au consommateur en rapport avec le contrat de crédit.

29. Wat is een kredietvoorwaarde?

Een kredietvoorwaarde is een voorwaarde voor het krediet te verkrijgen. De kredietgever staat het krediet dus pas toe als de voorwaarde vervuld is.

Een voorbeeld: Als de kredietgever pas een krediet toekent op voorwaarde dat de consument een brandverzekering heeft afgesloten, is het afsluiten van een brandverzekering een kredietvoorwaarde voor het krediet.

30. Wat is een verzekering als aangehecht contract?

Wettelijke basis
Art. VII.146, § 1 WER

Het aangehecht contract is een verzekeringsovereenkomst die de consument afsluit of behoudt in uitvoering van een voorwaarde van een hypothecair krediet met onroerende bestemming. Als de consument de voorwaarde niet naleeft, kan het opgenomen kredietbedrag opeisbaar worden.

Het aangehecht contract kan **enkel** een van de volgende verzekeringen zijn:

- een schuldsaldoverzekering;
- een tijdelijke overlijdensverzekering met constant kapitaal wanneer er geen aflossing is van het kapitaal. De verzekering moet dan het overlijdensrisico dekken om contractueel de terugbetaling van het krediet te waarborgen;
- een verzekering die het risico dekt van de beschadiging van het onroerend goed dat in waarborg aangeboden werd, bijvoorbeeld een brandverzekering;
- een borgtochtverzekering.

31. Wat is een krediet met wedersamenstelling van kapitaal in de zin van het WER? Wat is een toegevoegd contract bij een hypothecair krediet?

Wettelijke basis
Art. I.9, 62° WER
Art. VII. 135 en 136 WER

Bij een krediet met wedersamenstelling van kapitaal betaalt de consument het kapitaal terug door een verbintenis aan te gaan om - tijdens de looptijd van de kredietovereenkomst - stortingen te doen die niet onmiddellijk een overeenkomstige bevrijding tegenover de kredietgever met zich meebrengen. De stortingen worden wel contractueel aangewend voor de terugbetaling van het kapitaal, maar komen slechts in mindering van het kapitaal op bepaalde tijdstippen en volgens bepaalde voorwaarden¹⁹⁵.

In de praktijk omvat de techniek van de wedersamenstelling twee overeenkomsten:

1. de kredietovereenkomst waarvan het kapitaal meestal in één keer wordt terugbetaald op de overeengekomen termijn, en
2. een overeenkomst voor de geleidelijke opbouw van spaargeld die de terugbetaling van het krediet op de vervaldag toelaat.

De wedersamenstelling van kapitaal gebeurt dus door een tweede overeenkomst toe te voegen aan de kredietovereenkomst, het 'toegevoegd contract'. Het toegevoegd contract kan een van de volgende contracten zijn¹⁹⁶:

- een levensverzekeringscontract;
- een kapitalisatiecontract;
- een andere vorm van sparen.

Het wedersamengestelde kapitaal is op elk ogenblik:

- de afkoopwaarde of het gevormde kapitaal in geval van een levensverzekerings- of kapitalisatieovereenkomst of
- het reeds gespaarde kapitaal in de andere gevallen van spaarovereenkomsten.

¹⁹⁵ Deze voorwaarden worden bepaald in de overeenkomst of Boek VII WER.

¹⁹⁶ Art. VII. 135, §1, lid 2 WER.

32. Wat is het Jaarlijks Kosten Percentage of JKP?

Wettelijke basis

<i>Art. I.9, 42° WER</i>

Het jaarlijks kostenpercentage (JKP) drukt de totale kosten van het krediet uit in een percentage op jaarbasis, rekening houdend met het moment waarop die kosten betaald worden. Het hoofddoel van het JKP is de totale kosten van het krediet vergelijkbaar te maken voor alle kredieten¹⁹⁷. Het gaat om alle kosten die de consument moet betalen in verband met de kredietovereenkomst en die de kredietgever bekend kunnen zijn bij het meedelen van het JKP, uitgezonderd de erelonen van de notaris¹⁹⁸. Kosten van verzekeringen zitten er bijvoorbeeld niet in als ze niet verplicht werden om het krediet of een korting op de rente te krijgen.

Het JKP is het resultaat van een wiskundige vergelijking die de bedragen die de kredietgever aan de consument betaalt in de tijd gelijkstelt aan de bedragen die de consument aan de kredietgever betaalt. In het geval van ongekende bedragen of tijdstippen wordt er gebruik gemaakt van wettelijke veronderstellingen.

Het JKP drukt dus niet de werkelijke kost van een krediet uit maar maakt een vergelijking mogelijk van de kosten die er wettelijk in opgenomen moeten worden.

¹⁹⁷ Zie overweging 43 van richtlijn 2008/48/EG.

¹⁹⁸ Art. I.9, 41° en 42° WER.

33. Wat is een beleggingsdienst in de zin van de MiFID-richtlijn?

Wettelijke basis

Art. 4, lid 1, punt 2 van de MIFID II-richtlijn – begrip beleggingsdienst (deel A van bijlage I van de MiFID II-richtlijn, zie ook art. 2 van de Wet van 25 oktober 2016 betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies in de Belgische wetgeving)

Bijlage 1, deel C van de MiFID II-richtlijn – begrip financieel instrument (zie ook art. 2, 1° van de Wet 2 augustus 2002)

Elk van de volgende activiteiten zijn beleggingsdiensten als zij betrekking hebben op financiële instrumenten (*infra*):

- het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot een of meer financiële instrumenten;
- het uitvoeren van orders voor rekening van klanten;
- het handelen voor eigen rekening;
- portefeuillebeheer;
- beleggingsadvies;
- het overnemen van financiële instrumenten en/of het plaatsen van financiële instrumenten met plaatsingsgarantie;
- het plaatsen van financiële instrumenten zonder plaatsingsgarantie;
- het exploiteren van een multilaterale handelsfaciliteit (*Multilateral trading facility* of MTF);
- het exploiteren van een georganiseerde handelsfaciliteit (*Organised trading facility* of OTF).

Deze diensten of activiteiten moeten betrekking hebben op de volgende financiële instrumenten¹⁹⁹:

- effecten;
- geldmarktinstrumenten;
- rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging;
- opties, futures, swaps, rentetermijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op effecten, valuta, rentevoeten of rendementen, emissierechten of andere afgeleide instrumenten, financiële indexen of financiële maatstaven, en die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële aflevering of in contanten;
- opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen en in contanten moeten of mogen worden afgewikkeld naar keuze van een van de partijen, tenzij de reden het in gebreke blijven is of een andere gebeurtenis die beëindiging van het contract tot gevolg heeft;
- opties, futures, swaps en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële levering, mits zij worden verhandeld op een gereguleerde markt, een MTF of een OTF, met uitzondering van voor de groothandel bestemde energieproducten die zijn verhandeld op een OTF die door middel van materiële levering moet worden afgewikkeld;
- andere, niet in het vorige streepje vermelde opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen, die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële levering en niet voor commerciële doeleinden bestemd zijn, en die de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten hebben;
- afgeleide instrumenten voor de overdracht van het kredietrisico;
- financiële contracten ter verrekening van verschillen ("*contracts for differences*");

¹⁹⁹ Bijlage 1, deel C van de MiFID II-richtlijn.

- opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten met betrekking tot klimaatvariabelen, vrachttarieven, inflatiepercentages of andere officiële economische statistieken, en die in contanten moeten of mogen worden afgewikkeld naar keuze van een van de partijen, tenzij de reden het in gebreke blijven is of een andere gebeurtenis die beëindiging van het contract tot gevolg heeft, alsmede andere derivatencontracten met betrekking tot activa, rechten, verbintenissen, indices en maatregelen dan vermeld in deze opsomming²⁰⁰ en die de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten bezitten, waarbij o.a. in aanmerking wordt genomen of zij op een gereguleerde markt, een OTF of een MTF worden verhandeld;
- emissierechten bestaande uit eenheden waarvan is vastgesteld dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten van richtlijn 2003/87/EG.

De verplichtingen uit de MiFID II-richtlijn zijn ook van toepassing op de gereguleerde ondernemingen wanneer deze gestructureerde deposito's verkopen aan klanten of hierover advies verstrekken²⁰¹. De FSMA meent dan ook dat het een coherente benadering is om de verplichting van de basisregel (om de klant de mogelijkheid te bieden het goed of de dienst afzonderlijk aan te schaffen) ook niet toe te passen wanneer een verzekeringsproduct een nevenproduct is bij gestructureerde deposito's.

---

²⁰⁰ Bijlage I, deel C van de MiFID-richtlijn.

²⁰¹ Art. 26, lid 8 Wet van 2 augustus 2002 op grond waarvan onder meer artikel 27, § 9 van dezelfde wet van toepassing is. Artikel 26, in fine, vormt een omzetting van artikel 1.4 van de MiFID II-richtlijn.

34. Wat is een betaalrekening?

Wettelijke basis
Art. 2, punt 3, van richtlijn 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 (richtlijn betaalrekeningen)
Art. 1.9., 8° WER

De richtlijn betaalrekeningen definieert een betaalrekening als volgt²⁰²:

Een betaalrekening is een op naam van één of meer **consumenten** aangehouden rekening die voor de uitvoering van betalingstransacties wordt gebruikt.

Het WER definieert het begrip betaalrekening als volgt²⁰³:

Een betaalrekening is een op naam van een of meer betalingsdienstgebruikers aangehouden rekening die voor de uitvoering van betalingstransacties wordt gebruikt.

Hierbij is een betalingsdienstgebruiker²⁰⁴ de natuurlijke of rechtspersoon die in de hoedanigheid van betaler, begunstigde of beide van een betalingsdienst gebruikmaakt. Dit is niet noodzakelijk beperkt tot consumenten.

Als een verzekering een nevenproduct is bij een betaalrekening, voorziet de regelgeving over koppelverkoop in de Wet Verzekeringen een uitzondering²⁰⁵. Deze uitzondering geldt enkel voor de betaalrekeningen **zoals gedefinieerd in de richtlijn betaalrekeningen**. De FSMA en de FOD Economie vestigen er de aandacht op dat de definitie in de richtlijn verschilt van de definitie in het WER. Het begrip betaalrekening op basis van de richtlijn is immers beperkt tot consumenten.

De regelgeving over betaalrekeningen van Boek VII WER is wel van toepassing op betaalrekeningen, zoals gedefinieerd in het WER.

²⁰² Art. 2, punt 3 richtlijn betaalrekeningen.

²⁰³ Art. 1.9., 8° WER.

²⁰⁴ Art. 1.9, 3° WER. Een betalingsdienst wordt in art. 1.9, 1° WER gedefinieerd als elke dienst, te koop aangeboden in het raam van een bedrijfsactiviteit, als hierna vermeld:

- a) diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten op een betaalrekening te plaatsen alsook alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn;
- b) diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten van een betaalrekening op te nemen alsook alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn;
- c) uitvoering van betalingstransacties, met inbegrip van de overmaking van geldmiddelen op een betaalrekening bij de betalingsdienstaanbieder van de gebruiker of bij een andere betalingsdienstaanbieder:
  - uitvoering van domiciliëringen;
  - uitvoering van betalingstransacties via een betaalinstrument;
  - uitvoering van overschrijvingen, met inbegrip van doorlopende betalingsopdrachten;
- d) uitvoering van betalingstransacties waarbij de geldmiddelen zijn gedekt door een krediet die aan de betalingsdienstgebruiker wordt verstrekt:
  - uitvoering van domiciliëringen;
  - uitvoering van betalingstransacties via een betaalinstrument;
  - uitvoering van overschrijvingen, met inbegrip van doorlopende betalingsopdrachten;
- e) uitgifte van en/of aanvaarding van betaalinstrumenten;
- f) geldtransfers.

²⁰⁵ Art. 286, § 4 Wet Verzekeringen.

35. Wat is koppelverkoop in de zin van de Wet Verzekeringen?

Wettelijke basis
Art. 286 Wet Verzekeringen

De Wet Verzekeringen bevat geen definitie van het begrip koppelverkoop²⁰⁶. Uit de bewoordingen van art. 286 Wet Verzekeringen over koppelverkoop blijkt volgens de FSMA wel dat het begrip hier ruimer is dan koppelverkoop of gezamenlijk aanbod in de zin van het WER.

Koppelverkoop in de zin van de Wet Verzekeringen kan zowel over *tying* gaan als over *bundling*²⁰⁷.

---

²⁰⁶ Artikel 286 Wet Verzekeringen is gebaseerd op art. 24 IDD.

²⁰⁷ Zie ook punt I (Algemene inleiding).

36. Wat is koppelverkoop in de zin van de MiFID II-richtlijn?

Wettelijke basis
Art. 4, lid 1, 42° MiFID II-richtlijn

Koppelverkoop is het aanbieden van een beleggingsdienst samen met een andere dienst of een ander product

- als onderdeel van een pakket of
- als voorwaarde waarvan de overeenkomst of het pakket afhankelijk is gesteld.

De richtsnoeren van ESMA voor koppelverkoop van 11 juli 2016 maken een onderscheid tussen een gebundeld pakket en een gekoppeld pakket²⁰⁸:

Een **gebundeld pakket** is een pakket van producten en/of diensten waarvan ieder product of iedere dienst afzonderlijk verkrijgbaar is en waarbij de klant de mogelijkheid heeft om iedere component van het pakket afzonderlijk bij de onderneming aan te schaffen.

Deze praktijkgids gebruikt voor deze praktijk het begrip *bundling*.

Een **gekoppeld pakket** is een pakket van producten en/of diensten waarvan ten minste één van de producten of diensten niet afzonderlijk voor de klant bij de onderneming verkrijgbaar is.

Deze praktijkgids gebruikt voor deze praktijk het begrip *tying*.

---

²⁰⁸ ESMA richtsnoeren voor koppelverkoop van 11 juli 2016:

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-574_nl.pdf

37. Wat is een onrechtmatig beding in de zin van het WER?

Wettelijke basis
Art. I.8, 22° WER
Art. VI.82 WER
Art. VI.83 WER

Een onrechtmatig beding is een beding of voorwaarde in een overeenkomst tussen een onderneming en een consument dat/die een kennelijk onevenwicht in het nadeel van de consument schept tussen de rechten en plichten van de partijen.

Een beding is dus onrechtmatig als het de onderneming op juridisch vlak duidelijk bevoordeelt ten koste van de consument.

Het kan hierbij gaan om een beding of meerdere bedingen/voorwaarden die samenhangen.

Wie de onrechtmatigheid van een contractueel beding beoordeelt, moet zich stellen op het ogenblik waarop de overeenkomst is gesloten en moet rekening houden met de volgende aspecten:

- de omstandigheden die verband houden met de sluiting van de overeenkomst;
- de aard van de goederen en diensten die het voorwerp zijn van de overeenkomst;
- alle andere bedingen van de overeenkomst of andere overeenkomsten die ermee samenhangen;
- de duidelijkheid en begrijpelijkheid van het beding.

Er bestaat ook een zwarte lijst met bedingen die in elk geval onrechtmatig zijn. Het betreft bijvoorbeeld een beding dat aan de consument een bewijslast oplegt die normaliter op een andere partij bij de overeenkomst rust of een beding dat op onweerlegbare wijze de instemming van de consument vaststelt met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst²⁰⁹.

²⁰⁹ Art. VI.83, 21° en 26° WER.